باحيا نوجوان

- حياء جا احڪام 7
- "دَيّوث" جو ڪي چئبو آهي؟ 14
- نفلي عبادت کان افضل عمل 21
- فاسق ڪير؟ 26
- گندي ذهنيّت جا سبب 31
- بزرگن جي بارگاهہ ۾ حاضري جو انداز 40

شيخ طريقت، امير اهلسنت، باني دعوتِ اسلامي حضرت علامہ مولانا ابو بلال
محمد الياس عطّار قادري رضوي دامت برکاتہم العالیہ

شيخ طريقت، امير اهلسنت، بانيءِ دعوت اسلامي، حضرت علامه

دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

مولانا ابو بلال محمد الياس عطار قادري رضوي

جو اُردو زبان ۾ تحريري بيان

باحيا نوجوان

ترجمو پيشڪش

مجلسِ تراجِم (دعوت اسلامي) هن رسالي جو آسان سنڌي زبان ۾ ترجمي ڪرڻ جي وس آهر ڪوشش ڪئي آهي. جيڪڏهن ترجمي يا ڪمپوزنگ ۾ ڪٿي ڪا ڪمي بيشي نظر اچي ته مجلسِ تراجم کي آگاهه ڪري ثواب جا حقدار بڻجو.

رابطي جي لاءِ: مڪتب مجلس تراجم (دعوت اسلامي)
عالمي مدني مرڪز فيضان مدينه محله سوداگران
پراڻي سبزي منڊي باب المدينه ڪراچي
فون نمبر: 021-34921389-90-91
E-mail: translation@dawateislami.net

فهرست

عنوان	صفحو
شفاعت جي بشارت	1
حيا ڇا کي چئبو آهي؟	4
سيني کان وڌو باحياء اُمّتي	5
حياء جا ٻہ قسم	5
﴿1﴾ ماڻهن جي معاملي ۾ حياء	5
﴿2﴾ الله عَزَّوَجَلَّ جي معاملي ۾ حياء	5
فطري ۽ شرعي حياء	6
حياء ۾ سيئي اسلامي احڪام لڪل آهن	6
حياء جا احڪام	7
حياء جو ماحول سان تعلّق	7
خُلِق اسلام	7
ايمان جي علامت	8
حياء ايمان منجهان آهي	8
حياء جي گهٽائي کان منع نہ ڪريو	9
حياء ۾ ڀلائي ئي ڀلائي آهي	9
وَسوسو	9
وسوسي جو علاج	10
گهوٽ ڇوڪرين جي جُهرمٽ ۾	10
غيرت موڪلائي وئي	11
نازڪ شيشيون	11
ڇوڪري کي پهريان ئي سنڀاليو	12
مولانا صاحب مجرم ڪير؟	12
جنّت کان محروم	13
”دَيّوث“ ڇا کي چئبو آهي؟	14
عورتن جي اصلاح جو طريقو	15
شادي ۾ ناچ رنگ	16
گهرو بي حيائيون	17
ذرائع ابلاغ	18
رسولن عَلَيْهِمُ السَّلَام جون چار سنّتون	19
بي حياء نيڪ نٿو چورائي سگهي!	19
نفلي عبادت کان افضل عمل	21
سيني کان بُرو	21
حيا ڪرڻ جو حق	22
مٽي جو حياء	22
زبان جو حياء	23
جنّت حرام آهي	23
جهنّمي بہ بيزار	23
ڪُتي جي شڪل ۾	24
الله عَزَّوَجَلَّ سڀ ڳالهيون ٻڌندو آهي	24
ايمان جا ٻہ شعبا	25
اکين جو حياء	26
فاسق ڪير؟	26
ملعون آهي	27
پردي جو اهتمام	28
عام حمّام	28
بدنگاهي سان حافظو ڪمزور ٿئي ٿو	28
قضاءِ حاجت جي وقت جي هڪ سنّت	29
زاني اک	29
اکين ۾ باهہ پري ويندي	29
باهہ جي سرائي	30
جهنم جو سامان	30
گندي ذهنيّت جا سببَ	31
ڏير موت آهي	32
نامحرمن کان پاسو ڪجي	32
ڪنن جو حياء	33
ناجائز ٻڌڻ جا مختلف عذاب	34
حياء وارو لباس	34
پردي ۾ پردي جا مختلف طريقا	35
اڪيلائي ۾ حياء	36
ڪلمہءِ ڪُفر	37
جيئڻ چاهين تئين ڪر	37
باحياء باادب ٿيندو آهي	38
حياء جي سبب مٿو مٿي ڪڻڻ جي همّت نہ ٿي	39
بزرگن جي بارگاهہ ۾ حاضري جو انداز	40
اکيون نڪتل هجن ها تہ بهتر هو	41
اهو ڪهڙو وڻ آهي؟	41

www.dawateislami.net

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

باحيا نوجوان*

جيڪڏهن اوهان حيا جون برڪتون ماڻڻ چاهيو ٿا تہ هي رسالو اول کان وٺي آخر تائين پڙهو.

شفاعت جي بشارت

حضرت سَيِّدُنا ابو دَرداء رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ کان روايت آهي تہ مني مني مصطفيٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن ارشاد فرمايو: ”جيڪو صبح ۽ شام مون تي ڏھ ڏھ دفعا درود شريف پڙهندو، قيامت جي ڏينهن منهنجي شفاعت ان کي نصيب ٿيندي.“ (الترغيب والترهِيب ج 1 ص 261 حديث 29)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

بَصره ۾ هڪ بزرگ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْه ”مِسڪي“ جي نالي سان مشهور هئا. مُشڪ کي عربي ۾ ”مِسڪ“ چوندا آهن، اُن لاءِ مِسڪي جي معنيٰ ٿي ”مُشڪبار“ يعني مُشڪ جي خوشبو وارو. اهي بزرگ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْه هر وقت مشڪبار ۽ خوشبودار رهندا هئا، ايستائين جو جنهن رستي تان لنگهندا هئا، اهو رستو بہ مهڪي پوندو هو! جڏهن مسجد ۾ داخل ٿيندا هئا تہ ان جي خوشبو مان ماڻهو سمجهي ويندا

* هي بيان اميرِ اهلسنّت (دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه) تبليغ قرآن و سنّت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ، دعوت اسلامي جي ٽن ڏينهن واري سنّتن ڀريي اجتماع (ڦرين محرم الحرام سنہ 1425 ھہ، باب المدينہ ڪراچي) ۾ فرمايو. ضروري ترميم سان تحريري طور تي حاضر خدمت آهي. (پيشڪش: مجلس مڪتبة المدينة)

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **جنهن مون تي ڏهہ ڀيرا درود پاڪ پڙهيو الله تعاليٰ ان تي سؤ رحمتون موڪليندو آهي.** (طبراني)

هئا تہ حضرت مِسڪي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه تشريف فرما ٿيا آهن. ڪنهن عرض ڪيو: حُضُور! اوهان کي خوشبو جي لاءِ گهڻي رقم خرچ ڪرڻي پوندي هوندي؟ پاڻ فرمايائون: مون ڪڏهن بہ خوشبو خريد ناهي ڪئي ۽ نہ وري ڪڏهن خوشبو لڳائي آهي. منهنجو واقعو ڏاڍو عجيب ۽ غريب آهي:

منهنجي پيدائش بغداد مُعلّيٰ جي هڪ خوشحال گهراڻي ۾ ٿي، جهڙي طرح امير پنهنجي اولاد کي تعليم ڏياريندا آهن، مون کي بہ اهڙي طرح تعليم ڏياري وئي. مان ڏاڍو خوبصورت ۽ باحيا هئس، منهنجي بابا سائين کي ڪنهن مشورو ڏنو تہ ”هن کي بازار ۾ ڪم تي لڳايو تہ جيئن هي ماڻهن ۾ رلي مِلي وڃي ۽ هن جو حيا بہ ڪجھ گهٽ ٿئي.“ سو، مون کي بزّاز (ڪپڙا وڪڻڻ واري) جي دُڪان تي ويهاريو ويو. هڪ ڏينهن هڪ ٻڍڙي ڪجھ قيمتي ڪپڙا ڪيرايا ۽ ڪپڙي واري کي چيائين: ”ڪنهن کي مون سان گڏ موڪل تہ جيئن جيڪي ڪپڙا پسند اچن، انهن جي قيمت ۽ باقي ٻيا ڪپڙا واپس کڻي اچي“ ڪپڙي واري مون کي ان سان گڏ موڪليو. ٻڍڙي مونکي هڪ عظيم الشّان محل ۾ وٺي وئي ۽ هڪ سينگاريل ڪمري ۾ موڪلي ڇڏيائين. ڪٿي جو ڏسان تہ قيمتي زيورات ۽ خوبصورت پوشاڪ پهريل هڪ جوان ڇوڪريءَ تخت تي وڇايل چِٽسالي واري غاليچي تي ويٺي آهي، تخت ۽ فرش سڀ قيمتي ۽ ايتري قدر نفيس آهن جو مون اڳ ڪڏهن بہ نہ ڏٺا هئا. مون کي ڏسندي ئي اُن ڇوڪريءَ تي شيطان غالب اچي ويو ۽ هو هڪ دم

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن مون تي هڪ ڀيرو درود پاڪ پڙهيو الله تعاليٰ ان تي ڏهه رحمتون موڪليندو آهي. (مسلم)

مون ڏانهن وڌي ۽ ڇيڙڇاڙ ڪندي "ڪارو منهن" ڪرائڻ لاءِ زور ڀرڻ لڳي. مون گهبرائيندي چيو "الله عَزَّوَجَلَّ کان ڊڄ!" پر ان جي مٿان تہ شيطان سوار ٿي چڪو هو. جڏهن مون ان جو ضدّ ڏٺو تہ گناهہ کان بچڻ لاءِ هڪ اٽڪل سوچي، چيم تہ مون کي استنجاء خاني وڃڻو آهي. ان سڌ ڪيو تہ ڇتي کان ٻانهيون اچي ويون، ان چيو تہ "پنهنجي آقا کي بيتُ الخلاء ۾ وٺي وڃو." مان جڏهن اتي ويس تہ ڀڄڻ جي ڪا واٽ نظر نہ آئي، مون کي ان عورت سان "منهن ڪارو ڪرڻ" کان پنهنجي ربّ عَزَّوَجَلَّ کان حيا پئي آيو ۽ مون کي دوزخ جي عذاب جو ڊپ ٿي رهيو هو. انهي ڪري مون کي هڪ نئي واٽ نظر آئي، اها هي تہ مون ڪاڪوس واري پليتي پنهنجي هٿ منهن تي مَلي، وڏيون اکيون ڦاڙي، ان ٻانهي کي ڏيڄارڻ لڳس جيڪا ٻاهر ٽوال ۽ پاڻي کڻي بيٺي هئي. جڏهن آئون چرين وانگر رڙيون ڪندو، ان ڏانهن وڌيس تہ هو ڊپ وچان ڀڄي ۽ اها چريو چريو ڪندي دانهون ڪرڻ لڳي تہ سڀ ٻانهيون گڏ ٿي ويون ۽ انهن مون کي ڪپڙي ۾ ويڙهي، هڪ باغ ۾ اڇلائي ڇڏيو. مون کي جڏهن پڪ ٿي تہ سڀ هليون ويون آهن تہ پنهنجا ڪپڙا ۽ بدن ڌوئي پاڪ ڪري پنهنجي گهر هليو ويس پر ڪنهن سان اها ڳالهہ نہ ڪئي. انهي رات مون خواب ۾ ڏٺو تہ ڪو چئي رهيو آهي: "تنهنجي حضرت سيّدُنا يوسُف عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام سان ڪيڏي نہ سهڻي مُناسبت آهي" ۽ چوي پيو تہ ڇا تون مونکي سڃاڻين ٿو؟ مون چيو: نہ. پوءِ اُنهن چيو: "مان جِبرئيل عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام آهيان. ان کان پوءِ انهن

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: توهان جتي بہ هجو مون تي درود پاڪ پڙهو توهان جو درود مون تائين پهچندو آهي. (طبراني)

منهنجي منهن ۽ جسم تي پنهنجا هٿ گهمايا. انهي ڏينهن کان وٺي منهنجي جسم مان مُشڪ جي خوشبو اچڻ لڳي. اها حضرت سيِّدُنا جِبرئيل عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام جي هٿ مُبارڪ جي خوشبو آهي.

(روضُ الرّياحين ص 334)

حيا ڇا کي چئبو آهي؟

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اوهان ڏٺو! باحيا نوجوان، اللّٰه عَزَّوَجَلَّ جي خوف ۽ گناهن کان نفرت جي برڪت سان پاڻ کي نافرماني کان بچائڻ ۾ ڪامياب ٿي ويو. معلوم ٿيو تہ گناهن کان بچڻ لاءِ حيا ڏاڍو مؤثر آهي. حيا جي معنيٰ آهي "عيب لڳايو وڃڻ جي ڊپ کان لڄي ٿيڻ" ان مان مراد اها وصف آهي جيڪا انهن شين کان روڪي، جيڪي اللّٰه تعاليٰ ۽ مخلوق جي نزديڪ ناپسند هجن." ماڻهن کان شرمائي ڪنهن اهڙي ڪم کان رڪجڻ، جيڪو انهن جي نزديڪ سٺو نہ هجي "مخلوق کان حيا" چورائيندو آهي. هي بہ سٺي ڳالهہ آهي تہ عام ماڻهن کان حيا ڪرڻ دنياوي بُراين کان بچائيندو آهي ۽ وري عالمن، نيڪ ٻانهن کان حيا ڪرڻ ديني بُراين کان بچائيندو آهي. پر حيا جي سٺي هئڻ لاءِ ضروري آهي تہ مخلوق کان شرمائڻ ۾ خالق عَزَّوَجَلَّ جي نافرماني نہ ٿيندي هجي ۽ نہ ڪنهن جي حقن جي ادائيگي ۾ اهو حيا رڪاوٽ بڻجي رهيو هجي. "اللّٰه تعاليٰ کان حيا" هي آهي تہ ان جي هيبت، جلال ۽ ان جو خوف دل ۾ ويهاري، هر ان ڪم کان بچي، جنهن مان ان جي ناراضگي جو انديشو هجي. حضرت سَيِّدُنا شهابُ الدّين سهروردي رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ فرمائن ٿا: "اللّٰه عَزَّوَجَلَّ

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: **مون تي درودشريف جي ڪثرت ڪريو، بيشڪ هي توهان جي لاءِ طهارت آهي.** (ابويعليٰ)

جي عظمت ۽ بزرگي جي تعظيم واسطي روح جي جهڪائڻ حياء آهي.“ ۽ اهڙي قسم جو حياء حضرت سَيِّدُنا اسرافيل عَلَيْہِ الصَّلٰوۃُ وَالسَّلَام جو آهي جيئن منقول آهي تہ اهو الله تعاليٰ جي حياء جي ڪري پنهنجي پرن سان پاڻ کي لڪايو وينو آهي.

(مرقاة المفاتيح ج 8 ص 802 تحت الحديث 5071)

سيني کان وڌو باحياء اُمّتي

حضرت سَيِّدُنا عثمان غني رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جو حياء بہ اهڙي قسم جو آهي، جهڙي طرح پاڻ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جو فرمان آهي: مان ڪمرو بند ڪري غسل ڪندو آهيان تہ الله عَزَّوَجَلَّ کان حياء جي ڪري سمٽجي ويندو آهيان. (ايضًا) ”ابن عساڪر“ حضرت سَيِّدُنا ابوهريره رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ کان روايت ڪن ٿا تہ ٻنهي جهانن جي آقا صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمايو: ”حيا ايمان منجهان آهي ۽ عثمان (رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ) منهنجي امت ۾ سيني کان وڌيڪ حيا ڪرڻ وارا آهن.“ (الجامع الصغير للسيوطي حديث 3869 ص 235)

يا الٰہی! دے ہمیں بھی دولتِ شرم و حیا
حضرتِ عثماں غنیِ با حیا کے واسِطے

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

حياء جا ٻہ قسم: فقيہ ابواللّيث سمرقندي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائن ٿا: حياء جا ٻہ قسم آهن: ﴿1﴾ ماڻهن جي معاملي ۾ حياء ﴿2﴾ الله عَزَّوَجَلَّ جي معاملي ۾ حياء. ماڻهن جي معاملي ۾ حيا ڪرڻ جو مطلب هي آهي تہ تون پنهنجي نگاهہ کي حرام ڪيل شين کان بچاءِ ۽ الله عَزَّوَجَلَّ جي معاملي ۾ حياء ڪرڻ مان مراد هي آهي تہ ان جي نعمت کي سڃاڻ

۽ ان جي نافرماني ڪرڻ کان حياء ڪر. (تنبيہ الغافلين ص 258)

فطري ۽ شرعي حياء

فطري ۽ شرعي اعتبار سان بہ حياء ڪي ورهايو ويو آهي. فطري حياء اهو آهي جنهن کي **الله** تعاليٰ هر جان ۾ پيدا فرمايو آهي ۽ اهو پيدائشي طور تي هر شخص ۾ هوندو آهي ۽ شرعي حياء هي آهي تہ ٻانهو **الله** تعاليٰ جي نعمتن ۽ پنهنجي ڪوتاهين تي غور ڪري پشيمان ۽ شرمندو ٿئي ۽ ان شرمندگي ۽ **الله** تعاليٰ جي خوف کي مدّنظر رکندي، اڳتي گناهن کان بچڻ ۽ نيڪيون ڪرڻ جي ڪوشش ڪري. علماء فرمائن ٿا تہ "حياء هڪ اهڙو خُلق آهي جيڪو بُرن ڪمن کي ڇڏڻ تي اڀاري ٿو ۽ حقدار جي حق ۾ ڪمي ڪرڻ کان روڪي ٿو." (مرقاة المفاتيح ج 8، ص 800 تحت الحديث 5070)

حياء ۾ سڀئي اسلامي احڪام پوشيده آهن

حياء جي باري ۾ اهو بہ چيو ويو آهي هي هڪ اهڙو خُلق آهي جنهن تي اسلام جو مدار آهي ۽ ان جو سبب هي آهي تہ انسان جا افعال ٻن طرحن جا آهن ﴿1﴾ جن کان حيا ڪري ٿو ﴿2﴾ جن کان حياء ناهي ڪندو. پهريون قسم حرام ۽ مڪروهہ تي مشتمل آهي ۽ ان جو ڇڏي ڏيڻ مشروع (يعني شريعت جي موافق) آهي. ٻيو قسم واجِب، مُستَحَب ۽ مباح تي مشتمل آهي، ان ۾ پهريان ٻن جو ڪرڻ مَشروع ۽ ٽئين جو ڪرڻ جائز آهي. اهڙي طرح اها حديث شريف "جڏهن تون حيا نہ ڪرين تہ جيڪو گهرين سو ڪر." انهن پنجن احڪامن کي شامل آهي. (مرقاة المفاتيح ج 8 ص 802 تحت الحديث 5071)

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن مون تي ڏهه ڀيرا صبح ۽ ڏهه ڀيرا شام درودِ پاڪ پڙهيو قيامت جي ڏينهن ان کي منهنجي شفاعت ملندي. (مجمع الزوائد)

حياء جا احڪام

حياء ڪڏهن فرض ۽ واجب ٿيندو آهي جيئن ڪنهن حرام ۽ ناجائز ڪم ڪان حياء ڪرڻ، ڪڏهن مُستحب جيئن مڪروهه تنزيهي ڪان بچڻ ۾ حياء، ۽ ڪڏهن مُباح (يعني ڪرڻ نه ڪرڻ برابر) جيئن ڪنهن مُباح شرعي جي ڪرڻ ڪان حياء. (نُزهة القاري ج 1 ص 334)

حياء جو ماحول سان تعلق

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! حياء جي نشوونما ۾ ماحول ۽ تربيّت جو وڏو عمل دخل آهي. حيا دار ماحول مُيسّر ٿيڻ جي صورت ۾ حياء کي وڏيڪ نکار ملندو آهي. جڏهن ته بي حياء ماڻهن جي صحبت دل ۽ نگاهه جي پاڪيزگي ختم ڪري، بي شرم ڪري ڇڏيندي آهي ۽ ٻانهو بيشمار غير اخلاقي ۽ ناجائز ڪمن ۾ مبتلا ٿي پوندو آهي. اهو حياء ئي ته هو جيڪو برائين ۽ گناهن ڪان روڪيندو هو، جڏهن حياء ئي نه رهيو ته هاڻي برائي ڪان ڪير روڪي؟ گهڻا ماڻهو ته اهڙا هوندا آهن، جيڪي بدنامي جي ڊپ ڪان شرمائي، برايون ناهن ڪندا، پر جن کي نيڪ نامي ۽ بدنامي جي پرواهه ناهي هوندي، اهڙا بي حياء ماڻهو هر گناهه ڪري وجهندا آهن، اخلاقيات جون حدون پار ڪري، بداخلاقي جي ميدان ۾ لهي پوندا آهن ۽ انسان ذات سان ڪريل ڪم ڪرڻ ۾ به شرم ۽ عار محسوس ناهن ڪندا.

خُلقِ اسلام

اسلام ۾ حياء کي تمام وڏي اهميّت حاصل آهي. جيئن

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن ڪتاب ۾ مون تي درودِ پاڪ لکيو تہ جيستائين منهنجو نالو ان ڪتاب ۾ لکيل رهندو ملائڪ ان جي لاءِ استغفار ڪندا رهندا. (طبراني)

حديث شريف ۾ آهي: "بيشڪ هر دين جو هڪ خُلق آهي ۽ اسلام جو خُلق حياء آهي." (سنن ابن ماجہ حديث 4181 ج 4، ص 460) يعني هر امت جي ڪا نہ ڪا خاص خَصلت هوندي آهي، جيڪا ٻين خصلتن تي غالب هوندي آهي ۽ اسلام جي اها خصلت حياء آهي، ان ڪري حياء هڪ اهڙو خُلق آهي جيڪو اخلاقي چڱائين جي تڪميل، ايمان جي مضبوطي جو سبب ۽ ان جي علامتن مان آهي.

ايمان جي علامت

حضرت سَيِّدُنا ابوهريره رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي تہ رسولُ الله صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو: "ايمان جا ستر کان وڌيڪ شعبا (علامتون) آهن ۽ حيا ايمان جو هڪ شعبو آهي."

(صحيح مسلم حديث 35، ص 39)

حياء ايمان منجهان آهي

هڪ ٻي حديث شريف ۾ آهي: "حياء ايمان مان آهي." (مُسند ابي يعليٰ حديث 7463، ج 6، ص 291) يعني جهڙي طرح ايمان، مؤمن کي ڪُفر جي اِرتِڪاب کان روڪيندو آهي، اهڙي طرح حياء، باحيا کي نافرمانين کان بچائيندو آهي. ان لاءِ مجازي طور تي انهي کي "ايمان مان" فرمايو ويو. جنهن جي وڌيڪ وضاحت ۽ تائيد حضرت سَيِّدُنا ابن عمر رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا جي هن روايت مان ٿئي ٿي: "بيشڪ حياء ۽ ايمان ٻئي پاڻ ۾ مليل آهن، جڏهن هڪ کڄي وڃي تہ ٻيو بہ کڻيو ويندو آهي." (المستدرڪ للحاڪم حديث 66 ج 1 ص 176)

فرمانِ مصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: جيڪو جمعي جي ڏينهن مون تي درود شريف پڙهندو آءُ قيامت جي ڏينهن ان جي شفاعت ڪندس. (ڪنزالعمال)

حياء جي گھٽائي کان منع نہ ڪريو

حضرت سَيِّدُنا ابن عمر رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُمَا کان روايت آهي تہ سرڪار نامدار، مديني جي تاجدار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم هڪ انصاري ڪي ڏٺائون: جيڪي پنهنجي ڀاءُ کي شرم ۽ حياء جي باري ۾ نصيحت ڪري رهيا هئا (يعني حياء جي گھٽائي کان منع ڪري رهيا هئا) تہ فرمايائون: "انهي کي ڇڏي ڏيو، بيشڪ حياء ايمان مان آهي."

(سنن ابي داوٗد حديث 4795، ج 4، ص 331)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! معلوم ٿيو تہ حياء جيترو گھٽو هوندو اوترو ڀلو آهي. جيڪو حياء ڪمزوري ۽ احساس ڪمتري جي ڪري نہ هجي بلڪ خوف خدا عَزَّوَجَلَّ جي سبب هجي، ان ۾ يقينًا ڀلائي ئي ڀلائي آهي.

حياء ۾ ڀلائي ئي ڀلائي آهي

حضرت سَيِّدُنا عمران بن حُصَين رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ کان روايت آهي تہ اللّٰہ عَزَّوَجَلَّ جي محبوب، داناءِ غُيُوب، مُنَزَّہٌ عن العُيُوب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن فرمايو: "حياء صرف خير (يعني ڀلائي) ئي آڻيندو آهي."

(صحيح مسلم حديث 37، ص 40)

وَسوسو: هتي هي وسوسو اچي سگهي ٿو تہ ڪڏهن حياء انسان کي حق ڳالهہ ڪرڻ، شرعي حڪم معلوم ڪرڻ، نيڪي جي دعوت ڏيڻ ۽ انفرادي ڪوشش ڪرڻ، وغيره مدني ڪمن کان روڪي، ان کي ڀلائي کان محروم ڪري ڇڏي ٿو تہ پوءِ انهي مان ڀلائي تہ حاصل نہ ٿي!

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **جنهن جمعي جي ڏينهن مون تي ٻه سؤ ڀيرا درودِ پاڪ پڙهيو ان جا ٻه سؤ سالن جا گناهه معاف ٿيندا.** (كنزالعمال)

وسوسي جو علاج: جواب هي آهي تہ حديث پاڪ ۾ حياء جي شرعي معنيٰ (جيڪا هن رسالي جي صفحي 4 تي گذري) مراد آهي ۽ حياء شرعي ڪڏهن بہ نيڪين ڪان نہ روڪيندو، بلڪ ان تي وڌيڪ اڀاريندو. ابوداؤد شريف ۾ آهي: "حياء سڀ جو سڀ خير (يعني ڀلائي) آهي." (سنن ابي داؤد حديث 4796، ج 4، ص 331)

گهوٽ ڇوڪرين جي جُهرمٽ ۾

افسوس! صد ڪروڙ افسوس! جوان ڇوڪريءَ هاڻي چادر ۽ چارديواري ڪان نڪري، مَخلوط تعليم جي برائي ۾ مُبتلا ٿي "بواءِ فرينڊ" جي چڪر ۾ ڦاسجي وئي آهي. ان کي جيسيتائين چادر ۽ چارديواري ۾ رهڻ جي سعادت حاصل هئي اها شرميلي هئي ۽ اڄ بہ جيڪا چادر ۽ چارديواري ۾ هوندي، اها اِنْ شَآءَالله عَزَّوَجَلَّ باحيا ئي هوندي، افسوس! حالات بلڪل بدلجي چڪا آهن. هاڻي تہ اڪثر ڪنواريون ڇوڪريون شادين ۾ خوب نچي ۽ ميندي جي رَسمن وغيره ۾ لاپرواهي سان بي حيائي جو مظاهرو ڪنديون آهن. ڪن قومن ۾ هي بہ رواج آهي تہ گهوٽ نڪاح کان پوءِ رخصتي کان پهريان نامحرمن يعني جن کان پردو ڪرڻ ضروري آهي، انهن جوان ڇوڪرين جي جُهرمٽ ۾ ويندو آهي ۽ اهي گهوٽ سان ڪل ٻوڳ ڪنديون آهن، اهو سراسر ناجائز، حرام ۽ جهنّم ۾ وٺي وڃڻ وارو ڪم آهي. مطلب تہ اڄڪلهہ جون فيشن ايبل ۽ بي پرده ڇوڪريون افعال ۽ اقوال هر لحاظ کان حيا واري چادر کي ليرون ليرون ڪري رهيون آهن.

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿئي ۽ اهو مون تي درود شريف نہ پڙهي تہ ماڻهن مان اهو ڪنجوس ترين شخص آهي. (ترغيب و ترهيب)

غيرت موڪلائي وئي

شرعي مسئلو آهي تہ ”جيڪڏهن نڪاح جو وڪيل ڪنواري ڇوڪريءَ کان نڪاح وقت اجازت وٺي ۽ اها شرمائي خاموش رهي تہ اها اجازت سمجهي ويندي.“ (درمختار ج 4 ص 155، 156) **معلوم ٿيو تہ** پهرئين دؤر جون ڇوڪريون ائين ڪنديون هونديون تڏهن تہ اسان جي فقهاءِ ڪرام رَحِمَهُمُ اللّٰهُ السَّلَام اهو مسئلو تحرير فرمايو، پر هاڻي تہ ڇوڪريون پنهنجي وات سان ”شادي شادي“ چونديون، بلڪ نامحرمن جي سامهون بہ شادي جو تذڪرو ڪندي نہ ٿيون شرمائن. اوهان پاڻ ئي ٻڌايو تہ اهو مُنّو يا مُنّي جيڪي ماءُ پيءُ جي پاسي ۾ ويهي ٽي. وي ۽ وي سي آر وغيره تي فلمون ڊراما، ناچ رنگ جا حيا سوز منظر ۽ مردن ۽ عورتن جا گندا گندا نخرا ڏسندا، ڇا انهن ۾ شرم ۽ حياءَ پيدا ٿيندو؟ ڇا انهن جي باري ۾ اها اُميد رکي سگهجي ٿي تہ اهي وڏا ٿي معاشري جا باحيا ۽ باڪردار فرد بڻجندا!

نازڪ شيشيون

منهنجا آقا اعليٰ حضرت، ولي نعمت، امام اهلسنت، عظيم البرڪت، عظيم المرتبت، پروانہ شمع رسالت، مُجدّد دين و ملّت، حامي سنّت، ماحي بدعت، عالم شريعت، پير طريقت، حضرت علامہ مولانا الحاج الحافظ القاري شاهہ امام احمد رضا خان عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن فرمائن ٿا: ”ڇوڪرين کي سورهءِ يوسف جي تفسير نہ پڙهايو، بلڪ انهن کي سورهءِ نور جي تفسير پڙهايو جو سورهءِ يوسف ۾ هڪ نِسواني (عورت جي) مڪر جو ذڪر آهي جڏهن تہ نازڪ شيشيون ٿوري

نوڪر سان ٿئي پوندي." (فتاويٰ رضويہ ج 24، ص 455 ملخصًا)

نياڻي ڪي اڳ ۾ ئي سنڀاليو

سورهءِ يوسف جي تفسير پڙهڻ جي بہ جن ڪي ممانعت آهي صد ڪروڙ افسوس! اڄ ڪلهہ اهي ئي ڇوڪريون رُوماني ناول، غير اخلاقي افسانہ ۽ عشقيہ، فسقيہ مضمون گهڻا پڙهنديون آهن ۽ ڪي تہ لکنديون بہ هونديون، بيهوده غزل ۽ گانا ٻڌنديون ۽ ڳائينديون آهن. ٽي وي، وي سي آر وغيره تي فلمون ڊراما ۽ خبر ناهي تہ ڇا ڇا ڏسنديون آهن (۽ جن جو حياء بالڪل موڪلائي ويو آهي اهي) انهن ۾ ڪم بہ ڪنديون آهن. فلمون ڊراما، عشقيہ منظرن سان ڀريل هوندا آهن. ماءُ پيءُ پنهنجي اولاد کي ڀريان ئي نہ ٿا سنڀالين ۽ جڏهن ڪا ڇوڪريءَ پنهنجي مرضي سان ڪنهن سان "منسوب" ٿي ويندي آهي تہ ان وقت ماءُ پيءُ متي تي هٿ ڏئي روئندا آهن، جيڪي پيءُ ڇوڪريءَ کي ڪاليج موڪليندا آهن، فلمون ڊراما ڏسڻ کان ناهن روڪيندا غالبًا انهن کي اها دنياوي سزا ملندي آهي شايد بازي هٿان مان نڪري وئي، هاڻي ان جي خواهش ۾ اوهان جو رڪاوٽ وجهڻ، خودڪشي يا قتل ۽ تباهي جو سبب بڻجي سگهي ٿو!

مولانا صاحب! مجرم ڪير؟

مون کي مڪہ مڪرّمہ زَادَهَا اللهُ شَرَفًا وَّ تَعْظِيْمًا ۾ ڪنهن، هڪ برباد ٿيل ڇوڪريءَ جو خط پڙهڻ جي لاءِ ڏنو، جنهن ۾ مضمون هن طرح سان هو: اسان جي گهر ۾ T.V پهريان ئي موجود هئي. اسان جي والد کي ڪجهہ پئسا مليا تہ ڊش انٽينا بہ وٺي آيو. هاڻي اسان ملڪي

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿيو ۽ ان مون تي درود شريف نہ پڙهيو ان جفا ڪئي.** (عبدالرزاق)

۽ غير ملڪي فلمون بہ ڏسڻ لڳاسين. منهنجي اسڪول جي ساهيڙي مون کي هڪ ڏينهن چيو: فلاڻن "چينل" لڳائيندئين تہ سيڪس اپيل (SEX APPEAL) منظر جا مزا ماڻڻ لاءِ ملندا. هڪ ڀيري جڏهن مان گهر ۾ اڪيلي هئس تہ اهو چينل لڳايو تہ "جنسيات" جا مختلف منظر ڏسي، مان جنسي خواهش جي سبب بيتاب ٿي گهر کان جلدي ٻاهر نڪتيس. اتّفاق سان هڪ ڪار منهنجي ويجهو گذري رهي هئي، جنهن کي اڪيلو نوجوان هلائي رهيو هو، مون ان کان لفٽ گهري تہ ان مون کي ڪار ۾ ويهاريو، ... ايسيتائين جو مون ان سان "ڪارو منهن" ڪيو. منهنجي ڪنوارپ باقي نہ رهي، منهنجي مٿي تي بدنما داغ لڳي ويو، مان برباد ٿي ويس! مولانا صاحب! ٻڌايو مجرم ڪير؟ مان پاڻ يا منهنجا والد! جنهن گهر ۾ T.V وٺي لڳائي ۽ وري ڊش انٽينا بہ لڳائي.

دل کے پھپھولے جل اُٹھے سینے کے داغ سے
اِس گھر کو آگ لگ گئی گھر کے چراغ سے

جنّت کان محروم

جيڪي ماڻهو طاقت رکڻ جي باوجود پنهنجي عورتن ۽ محرمن کي بي پردگي کان نہ روڪيندا آهن، اهي دَيُّوث آهن. رحمت عالميان صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جو فرمان عبرت نشان آهي: ثَلَاثَةٌ قَدْ حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمُ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَالْعَاقُّ وَالدَّيُّوْثُ الَّذِيْ يُقِرُّ فِيْ اَهْلِهِ الْخَبَثَ. (مسند امام احمد بن حنبل ج 2، ص 351 حديث 5372) يعني ٽي شخص آهن جن تي اللّٰه عَزَّوَجَلَّ جنّت حرام فرمائي ڇڏي آهي هڪ تہ اهو شخص جيڪو

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **ان شخص جو نڪ مٽيءَ ۾ ملي، جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿئي ۽ اهو مون تي درودِ پاڪ نہ پڙهي.** (حاڪم)

هميشہ شراب پئي، ٻيو اهو شخص جيڪو پنهنجي ماءُ پيءُ جي نافرماني ڪري، ۽ ٽيون اهو ديُّوث (يعني بي حيا) جيڪو پنهنجي گهر وارن ۾ بي غيرتي جي ڪمن کي برقرار رکي.

”دَيّوث“ ڇا کي چئبو آهي؟

مُفسّر شهير، حڪيمُ الاُمّت، حضرت مفتي احمد يار خان عَلَيۡهِ رَحۡمَةُ الحَنّان حديث پاڪ جي انهن لفظن ”اهو ديُّوث (يعني بي حيا) جيڪو پنهنجي گهر وارن ۾ بي غيرتي جا ڪم برقرار رکي“ جي تحت فرمائن ٿا: ڪن شرح ڪندڙن فرمايو تہ اتي خَبَثَ مان مراد زنا ۽ زنا وارا سبب آهن، يعني جيڪو پنهنجي گهروارن جي زنا يا بي حيائي، بي پردگي، اجنبي ماڻهن سان ميل جول، بازارن ۾ سينگار ڪري گهمڻ ڦرڻ، بي حيائي وارا گانا ناچ وغيره ڏسي طاقت رکڻ جي باوجود نہ روڪي، اهو بي حياء ديُّوث آهي. (مرأة ج 5، ص 337)

معلوم ٿيو تہ طاقت رکڻ جي باوجود پنهنجي گهرواري، ماءُ، ڀينرن ۽ جوان ڌيئرن وغيره کي گهٽين بازارن، شاپنگ سينٽرن ۽ گڏيل تفريح گاهن ۾ بي پرده گهمڻ ڦِرڻ، ڏارين پاڙيسرين، نامحرم رشتيدارن، غير مَحرم ملازمن، چوڪيدارن ۽ ڊرائيورن سان بي تڪلفي ۽ بي پردگي کان منع نہ ڪرڻ وارا وڏا بيوقوف، بي حيا، دَيُّوث، جنّت کان محروم ۽ جهنّم جا حقدار آهن. **منهنجا آقا اعليٰ حضرت، امام اهلسنت، مُجَدّد دين و ملت مولانا شاهہ امام احمد رضا خان** عَلَيۡهِ رَحۡمَةُ الرَّحۡمٰن فرمائن ٿا: ”ديُّوث سخت وڏو خبيث فاسق (آهي) ۽ فاسقِ مُعلن (يعني سرِعام گناهہ ڪندڙ) جي پٺيان نماز مڪروهہ تحريمي، ان

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **جيڪو مون تي درود پاڪ پڙهڻ وساري ويٺو اهو جنّت جو رستو ڀُلجي ويو.** (طبراني)

ڪي امام بڻائڻ جائز ناهي ۽ ان جي پٺيان نماز پڙهڻ گناهه آهي ۽ پڙهيائين تہ موٽائي پڙهڻ واجب (آهي).“ (فتاويٰ رضويہ ج 6 ص 583) **جيڪڏهن** مرد پنهنجي حيثيّت جي مطابق منع ڪري ٿو ۽ اهي نہ ٿيون مڃين تہ ان صورت ۾ ان تي نہ ڪو الزام آهي ۽ نہ اهو ديُّوث آهي.

عورتن جي اصلاح جو طريقو

جيتري قدر ٿي سگهي تہ بي پردگي وغيره جي مُعاملي ۾ عورتن کي روڪيو وڃي، پر حڪمت عملي سان، ائين نہ ٿئي جو اوهان جي پنهنجي گهرواريءَ يا ماءُ ڀينرن تي اهڙي قسم جي سختي ڪريو، جنهن سان گهر جو امن ئي برباد ٿي وڃي. ضرورت وقت منهنجي بيان جون اهي ڪيسٽون ٻڌرايو جن ۾ پردي جو ذڪر هجي. مڪتبة المدينہ جي شايع ٿيل بهار شريعت حصي 16 صفحي 80 کان وٺي 92 تائين ”ڏسڻ ۽ ڇهڻ جو بيان“ پڙهڻ، پڙهائڻ يا پڙهي ٻڌائڻ بہ ڏاڍو فائديمند آهي، انهن لاءِ صدقِ دل سان دعا بہ ڪندا رهو. پاڻ کي ۽ گهر وارن کي هر گناهه کان بچائڻ جو فڪر ڪريو ۽ ڪوشش بہ ڪندا رهو. 28 سيپاري سورةُ **التَّحريم** جي ڇهين آيت سڳوري ۾ **الله** عَزَّوَجَلَّ جو ارشاد آهي:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قُوْۤا اَنْفُسَكُمْ وَ اَهْلِيْكُمْ نَارًا وَّ قُوْدُهَا النَّاسُ وَ الْحِجَارَةُ (پ۲۸،التحريم:٦)

ترجموڪنزالايمان: اي ايمان وارؤ! پنهنجي پاڻ کي ۽ پنهنجي گهروارن کي ان باهہ کان بچايو جنهن جو ٻارڻ ماڻهو ۽ پٿر آهن.

رحمتِ عالم، نور مُجسَّم، شاهِ بني آدم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن مون تي ڏهه ڀيرا درود پاڪ پڙهيو الله تعاليٰ ان تي سؤ رحمتون موڪليندو آهي. (طبراني)

فرمانِ معظم آهي: كُلُّكُمْ رَاعٍ وَّكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهٖ (صحيح البخاري ج 1 ص 309 حديث 893) **يعني** ”اوهان سڀ پنهنجي متعلقين (ماتحتن) جا سردار ۽ حاڪم آهيو، حاڪم کان قيامت جي ڏينهن ان جي رعيّت جي باري ۾ پڇيو ويندو.“

انهي حديث پاڪ جي تحت شارِح بخاري حضرت علّامه مولانا مفتي محمد شريف الحق امجدي عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِی فرمائن ٿا: مطلب هي آهي ته جيڪو ڪنهن جي نگهباني ۾ هجي. اهڙي طرح عوام سلطان ۽ حاڪم جي، اولاد ماءُ پيءُ جي، شاگرد استاد جي، مُريد پير جي رعيّت ٿيا. ائين جيڪو مال گهرواريءَ يا اولاد يا نوڪر جي نگراني ۾ هجي، ان جي سنڀال ڪرڻ انهن تي واجب آهي. هي ياد رهي ته ”سنڀال“ ۾ هي به داخل آهي ته رعيّت گناهن ۾ مبتلا نه ٿئي. (نُزهة القاري ج 2، ص 530)

شادي ۾ ناچ رنگ

سمجهه ۾ نٿو اچي ته ان بگڙيل معاشري جو رُخ **الله** عَزَّوَجَلَّ ۽ ان جي پياري محبوب صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي اطاعت جي طرف ڪيئن مائل ڪيو وڃي ۽ ان کي تيزي سان جهنم ڏانهن وڃڻ کان روڪي ڪهڙي طرح جنّت واري راهه تي هلايو وڃي! آهه! آهه! آهه! اهڙو دؤر اچي چڪو آهي جڻ ته هر ڪو هڪ ٻئي کان اڳتي وڌي مَعاذَالله عَزَّوَجَلَّ جهنم ۾ ڪِرڻ چاهي ٿو. جهڙي طرح شادين ۾ ڏٺو ويندو آهي ته ڪنهن وٽ جيڪڏهن ٿورا پئسا آهن ته صرف فلمي گانن جي رڪارڊنگ تي گذارو ڪندو آهي، ۽ جنهن وٽ ڪجهه وڌيڪ پئسا

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن مون تي هڪ ڀيرو درود پاڪ پڙهيو الله تعاليٰ ان تي ڏهه رحمتون موڪليندو آهي. (مسلم)

هوندا آهن ته اهو شادي جي بي حيائي سان ڀرپور تقريب جي مووي ڀرائيندو آهي ۽ ان کان اڳا وڏيڪ پئسن وارو فنڪشن (Function) جو به اهتمام ڪندو آهي جنهن ۾ مرد عورتون موسيقي جي ڌُنن ۽ ڍول جي آواز تي اڏنگي انداز سان نچندا، ڳائيندا آهن، تماشائي خوب هُل هنگامو ڪندا، واهيات جملا ڳالهائيندا، ويتر وڌيڪ ان تي ڪلندا، ٺهڪ ڏيندا ۽ ڏاڍيان تاڙيون ۽ سيٽيون وڄائيندا آهن. ان قسم جي حرڪتن مان اهو ٿو معلوم ٿئي ٿو ته ڄڻ شرم ۽ حياء جو عُنصر بالڪل ختم ٿي چڪو آهي، گهرو معاملا هجن يا اجتماعي تقريبون، محلّو هجي يا بازار، هر جاءِ تي شرم ۽ حياء جو سرِّعام قتل ۽ بي حيائي جي ڀرمار آهي، جنهن ڪي ڏسو وڌ مان وڌ بي حيائي جو شيدائي محسوس ٿي رهيو آهي.

گهرو بي حيائيون

ٿورو سوچيو! جيڪڏهن اوهان جي گهر جي ٻاهرئين دروازي تي ڪا جوان ڇوڪريءَ ۽ ڇوڪرو پاڻ ۾ واهيات حرڪتون ڪري رهيا هجن ته شايد اوهان سخت ڪاوڙجو ۽ چئو ته ڪهڙي بي حيائي ڪري رهيا آهيو، بلڪ انهن کي مارڪُٽ ڪرڻ لاءِ تيار ٿي وڃو! ان ۾ ڪو شڪ ناهي ته اتي اوهان جي ڪاوڙ حياء جي ڪري آهي. پر جڏهن اوهان گهر ۾ ٽي وي کولي، جنهن ۾ هڪ ناچو مرد ۽ عورت (Dancers) نچي رهيا آهن، هڪ ٻئي کي اشارا ڪري رهيا آهن، ڇُهي رهيا آهن، تڏهن اوهان جو حياء ڪيڏانهن هليو ويندو آهي؟ خدا عَزَّوَجَلَّ جي واسطي سوچيو! ڇا اهو بي حيائي جو منظر نه آهي؟ اهو اوهان

جو کهڙو ابتو منطق آهي، گهر جي ٻاهران ٿي رهيو هو تہ اوهان ان کي بي حيائي قرار ڏئي احتجاج ڪيو ۽ يقينًا اهوئي ڪم گهر ۾ اوهان جي ننهن، ڌيئرن جي موجودگي ۾ T.V جي اسڪرين واري پردي تي ٿي رهيو آهي تہ ڇڻ بي حيائي نہ رهيو! توبهہ! توبهہ! اوهان جي سامهون ڇوڪرو ۽ ڇوڪريءَ هٿن ۾ هٿ ڏيو، نچي رهيا آهن ۽ اوهان وري اڪيون ڦاڙي وڏي دلچسپي سان ڏسي انهن کي داد ڏئي رهيا آهيو! نيٺ اهڙي طرح خدا عَزَّوَجَلَّ جي قهر ۽ غضب کي ڪيسيتائين سڏيندا رهندؤ؟

ڪر لے توبہ رب کی رَحمت ہے بڑی
قبر میں ورنہ سزا ہوگی کڑی

ذرائعِ اِبلاغ

افسوس! ذرائع اِبلاغ (ميڊيا) مثال طور ريڊيو، ٽي وي جا مختلف چينل، ڪيئي رسالا ۽ اخبارون بي حيائي جي فروغ لاءِ مصروف آهن. جنهن جي ڪري اسان جو معاشرو تيزي سان فحاشي، بي پردگي، ۽ بي حيائي واري ٻاهہ جي وڪڙ ۾ اچي رهيو آهي جنهن جي ڪري نئون نسل اخلاقي تباهي واري رستي ۽ وڏي بدعملي جو شڪار ٿي رهيو آهي. فلمون، ڊراما، گانا باجا، بيهوده فنڪشن رائج ٿي رهيا آهن. ڪيترائي گهر سينما گهر ۽ گهٽيون مجلسون نوبت خانا محسوس ٿي رهيون آهن ۽ ڳالهہ رڳو ايسيتائين محدود ناهي رهي، بلڪ هاڻي تہ ايمان برباد ٿيڻ جا انديشا بہ وڏي رهيا آهن جو شيطان جي اشاري تي بدبخت ڪافرن ڳانن ۾ ڪفريہ

فرمانِ مصطفیٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **مون تي درودشريف جي ڪثرت ڪريو، بيشڪ هي توهان جي لاءِ طهارت آهي.** (ابو يعليٰ)

جملن جو اهڙو تہ زهر ملائي ڇڏيو آهي، جن ڪي پڙهڻ ۽ جُهونگارڻ ڪُفر آهي.

ڪفريہ گانن جي معلومات ۽ ان کان توبہ، تجديدِ ايمان جو طريقو سکڻ لاءِ منهنجي سنتن ڀريي بيان "گانوں کے 35 کفريه اشعار" جي ڪيسٽ "مڪتبة المدينہ" مان حاصل ڪري ٻڌو. هي بيان رسالي جي صورت ۾ بہ اچي چڪو آهي، مڪتبة المدينہ تان هديةً حاصل ڪري ان جو مطالعو فرمايو. بلڪ وڌ مان وڌ تعداد ۾ حاصل ڪري، تقسيم ڪري ثواب ڪمايو.

رسولن (عَلَيْهِمُ السَّلَام) جون چار سنتون

نبّين جي سروَر، شفيعِ روزِ محشر صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو: "چار شيون رسولن عَلَيْهِمُ السَّلَام جي سنّتن منجهان آهن: ﴿1﴾ عِطر لڳائڻ ﴿2﴾ نِڪاح ڪرڻ ﴿3﴾ ڏندڻ ڏيڻ ۽ ﴿4﴾ حَياء ڪرڻ."

(مسند امام احمد ج 9 ص 147، 148 حديث 23641)

بي حياء نيڪ نٿو چورائي سگهي!

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! يقينًا هر رسول، هر نبي ۽ هر ولي باحياء (ئي) هوندو آهي. **اللّٰه** عَزَّوَجَلَّ جي مقبول ٻانهن جي باري ۾ بي حيائي جو تصوُّر بہ نہ ٿو ڪري سگهجي ۽ جيڪو بي حياء آهي اهو "نيڪ ٻانهو" چورائڻ جو حقدار ناهي. چاچي، ماسي، مامي ۽ پُڦي جي ڌيئرن، چاچِيءَ، مامِيءَ پنهنجي ڀاڄائي، نامحرم پاڙيسري عورتن ۽ ٻين نامحرم عورتن کي جيڪو ڄاڻي واڻي ڏسي، انهن سان بي

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **مون تي درود شريف پڙهو الله تعاليٰ توهان تي رحمت موڪليندو.** (ابن عدي)

تڪلُّف ٿئي، فلمون ڊارما ڏسي، گانا باجا ٻڌي، واهيات گفتگو يا گارگند ڏئي، اهو بي حياء ئي ناهي، بي حياء ماڻهن جو سردار پڻ آهي. جيتوڻيڪ اهو حافِظ، قاري، **قائِمُ اللَّيۡلِ و صائِمُ الدَّهۡر** يعني سڄي رات عبادت ڪرڻ وارو ۽ سڄو سال روزا رکڻ وارو هجي. ان جا عمل پنهنجي جاءِ تي، پر انهن سان گڏوگڏ بي حيائي وارن ڪمن ۾ پوڻ انهي جي حياء واري صفت ۽ نيڪ هئڻ واري خصلت کي برباد ڪري ڇڏيو ۽ اڄڪلهه ان جا نظارا بہ عام آهن. چڱي ڀلي مذهبي حُليي ۾ نظر ايندڙ بيشمار اسلامي ڀائر انهي مرض ۾ مبتلا آهن. يعني چهري تي ڏاڙهي، مٿي تي زُلف ۽ عمامو شريف، سنّت جي مطابق لباس بلڪ کي تہ ڇڏيا پلا دين جا مُبلّغ هئڻ جي باوجود، حياء جي معاملي ۾ سراسر محروم هوندا آهن. ڏير ۽ ڀاڄائي جي پردي جي باري ۾ بالڪل لاپرواهي ڪري جهنم جا حقدار ٿيندا آهن، اهڙن "نيڪ نما" ماڻهن کي جيڪڏهن ڪو دردمند دل رکڻ وارو سمجهائي تہ بہ هڪ ڪن کان ٻڌي، ٻئي ڪن کان ڪڍي ڇڏيندا آهن. جڏهن انهن جون پنهنجي حجائتي دوستن سان ڪچهريون ٿينديون آهن تہ انهن ۾ غير ضروري شادين ۽ اخلاق کان ڪِريل، شهوت تي اڀارڻ واريون ڳالهيون ٿينديون آهن، تنهنجي شادي، منهنجي شادي، فلان جي شادي وغيره انهن غير مقدّس محفلن جا عام موضوع هوندا آهن ۽ پوءِ اشارن سان يا ظاهري طور تي اهڙيون ڳالهيون ڪري مزا ماڻيندا آهن جو ڪو باحيا هجي تہ شرم وچان لڄي ٿئي.

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : جنهن مون تي ڏهه ڀيرا صبح ۽ ڏهه ڀيرا شام درودِ پاڪ پڙهيو قيامت جي ڏينهن ان کي منهنجي شفاعت ملندي . (مجمع الزوائد)

نفلي عبادت کان افضل عمل

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! انهن ماڻهن جي ڪيڏي نه وڏي بدنصيبي ۽ محرومي ٿئي جيڪي نفلي عِبادتون ۽ رياضتون ڪن، فرضن کان سواءِ نفلي نمازون پڙهن، نفلي روزا به رکن، پر ڳانن باجن، فلمن ڊرامن، ڏارين عورتن کي ڇتائي ڏسڻ ۽ اَمَردن (يعني بنا ڏاڙهي جي خوبصورت ڇوڪرن) کي برين نظرين سان ڏسڻ جهڙن بي حيائي وارن ڪمن کان نه رڪجن. ياد رکو! هزارين سال جي نفلي نمازن، نفلي روزن، ڪروڙين اربين روپين جي نفلي خيراتن، تمام گهڻن نفلي حجن ۽ عمري جي سعادتن بدران رڳو پنهنجو پاڻ کي هڪ ”صغيره گناهه“ کان بچائڻ افضل آهي. ڇاڪاڻ ته ڪروڙين نفلي ڪم نه ڪرڻ تي قيامت ۾ عذاب جي ڪا وعيد ناهي جڏهن ته گناهه صغيره کان بچڻ واجب ۽ ان کي ڪرڻ تي قيامت جي ڏينهن پڇاڻو ۽ سزا جو حقدار آهي.

سيني کان بُرو

بُري صحبت ۽ بچڙي ماحول جا شوقين، ڪي نادان ماڻهو مَعاذاللهعَزَّوَجَلَّ گهر جون ڳجهيون ڳالهيون پڻ ازدواجي خفيه معاملا به پنهنجي بي حيا دوستن جي آڏو بيان ڪندا آهن! هڪ حديث پاڪ ٻڌو ۽ عبرت حاصل ڪريو. حضرت سَيِّدُنا ابوسعيد خُدري رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي ته پيڪر شرم و حياء، مڪّي مدني آقا، مٺي مٺي مُصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن ارشاد فرمايو: ”بيشڪ الله تعاليٰ وٽ قيامت جي ڏينهن مرتبي جي اعتبار کان سيني کان بُرو شخص اهو

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: جنهن ڪتاب ۾ مون تي درودِ پاڪ لکيو ته جيستائين منهنجو نالو ان ڪتاب ۾ لکيل رهندو ملائڪ ان جي لاءِ استغفار ڪندا رهندا. (طبراني)

آهي جيڪو پنهنجي گهرواري وٽ اچي ۽ گهرواري ان وٽ اچي، پوءِ اهو پنهنجي گهرواري جا راز (ماڻهن ۾) ظاهر ڪري ڇڏي.“

(صحيح مسلم ص 753 حديث 1437)

حيا ڪرڻ جو حق: حضرت سَيِّدُنا عبدالله ابن مسعود رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ کان روايت آهي ته حضور اڪرم، نُورِ مُجسَّم، شاه بني آدم، رسول محتشم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن صحابهٴ ڪرام رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُم کي فرمايو: ”الله عَزَّوَجَلَّ کان حياء ڪريو، جهڙو حياء ڪرڻ جو حق آهي.“ سَيِّدُنا عبدالله ابن مسعود رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائن ٿا، اسان عرض ڪيو: ”اسان اللهعَزَّوَجَلَّ کان حياء ڪريون ٿا ۽ سڀئي خوبيون الله عَزَّوَجَلَّ جي لاءِ آهن“ ارشاد فرمايائون: ”ائين ناهي، بلڪ الله عَزَّوَجَلَّ کان ڪماحَقُّہٗ حياء ڪرڻ جي معنيٰ هي آهي ته مٿو ۽ مٿي ۾ جيترا عضوا آهن انهن جي، پيٽ جي ۽ پيٽ جن جن عضون تي مشتمل آهي، انهن جي حفاظت ڪري ۽ موت، مرڻ کان پوءِ ڳرڻ سڙڻ کي ياد ڪري ۽ آخرت کي چاهڻ وارو دنيا جي سونهن ۽ سينگار ڇڏي ڏئي ٿو، ته جنهن ائين ڪيو انهي الله عَزَّوَجَلَّ کان شرمائڻ جو حق ادا ڪيو.“

(مسند امام احمد بن حنبل ج 2، ص 33، حديث 3671)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسان کي پنهنجي جسم جي سڀني عضون کي حياء جو عادي بڻائڻ ۽ گناهن کان بچائڻ گهرجي. عضون کي گناهن کان بچائڻ بابت ڪجهه مدني گل عرض ڪريان ٿو:

مٿي جو حياء

مٿي کي براين کان بچائڻ هي آهي ته بُرا خيالَ، بچڙي سوچ ۽ ڪنهن مسلمان جي باري ۾ بدگماني وغيره کان پرهيز ڪيو وڃي

۽ مٿي جي عضوون جيئن چپ، زبان، ڪنن ۽ اکين وغيره جي ذريعي بہ گناهہ نہ ڪيا وڃن.

زبان جو حياء

زبان کي براين کان بچائيندي بدڪلامي ۽ بي حيائي وارين ڳالهين کان هر وقت پرهيز ڪرڻ گهرجي. ۽ ياد رکو! پنهنجي ياءُ کي گار ڏيڻ گناهہ آهي ۽ بي حيائي جي ڳالهين ڪرڻ واري بدنصيب تي جنّت حرام آهي.

جنّت حرام آهي: حضور تاجدار مدينہ، قرار قلب و سينہ، صاحب معطر پسينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جو فرمان باقرينہ آهي: ”انهيءَ شخص تي جنّت حرام آهي جيڪو فُحش گوئي (يعني بي حيائي واري ڳالهہ) ڪري.“ (الجامع الصغير للسيوطي ص 221 حديث 3648)

جهنّمي بہ بيزار: منقول آهي: چئن قسمن جا جهنّمي جيڪي ٻڙڪندڙ پاڻي جي اندر ڊڪندا، پڃندا، هلاڪت گهرندا هوندا. انهن ۾ هڪ اهو شخص هوندو، جنهن جي وات مان گند ۽ رت وهندو هوندو. جهنّمي چوندا: ”انهي بدبخت کي ڇا ٿيو، اسان جي تڪليف کي وڌائي ٿو ڇڏي؟“ چيو ويندو: ”اِهو بدبخت، خبيث ۽ بُري ڳالهہ ڏانهن توجهہ ڏئي ان مان لذّت حاصل ڪندو هو جيئن جماع جي ڳالهين مان.“ (اتحاف السادة للزبيدي ج 9، ص 187)

حضرت سَيِّدُنا شُعيب بن ابي سعيد رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي فرمائن ٿا: ”جيڪو بي حيائي جي ڳالهين مان لطف اندوز ٿيندو تہ قيامت جي ڏينهن ان جي وات مان گند ۽ رت وهندو.“ (ايضًا ص 188)

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن جمعي جي ڏينهن مون تي ٻہ سؤ ڀيرا درودِ پاڪ پڙهيو ان جا ٻہ سؤ سالن جا گناهہ معاف ٿيندا. (کنزالعمال)

ڪُتي جي شڪل ۾

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! شهوت جي تسڪين جي خاطر تنهنجي شادي، منهنجي شادي چوندي بي حيائي جون ڳالهيون ڪرڻ وارا، ڊرامن جا شوقين، وي سي آر تي بيهوده فلمون ڏسڻ وارا، سينما گهرن ۾ وڃڻ وارا، فلمي گانا جُهونگارڻ وارا بيان ڪيل حديث پاڪ مان عبرت جو سبق پرائين. ياد رکو! حضرت سَيِّدُنا ابراهيم بن مَيّسره رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه فرمائن ٿا: ”فُحش ڪلامي (يعني بي حيائي واريون ڳالهيون) ڪرڻ وارو قيامت جي ڏينهن ڪُتي جي صورت ۾ ايندو.“ (اتحاف السادة للزبيدي ج 9، ص 190)

مُفسّر شهير، حڪيمُ الاُمّت، حضرت مفتي احمد يار خان عَلَيْهِ رَحْمَةُ الحَنّان فرمائن ٿا: خيال رکڻ گهرجي تہ سڀئي انسان قبرن مان انساني صورتن ۾ اٿندا پوءِ محشر ۾ پهچي، ڪن جون صورتون بگڙجي وينديون. (مراٰة ج 6 ص 660)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! انسان گهٽ ڪري مُعزّزِين جي آڏو بي حيائي جون ڳالهيون ڪندي شرمائيندو آهي، ليڪن افسوس! صد ڪروڙ افسوس! اُبتيون سُبتيون ڳالهيون ڪرڻ وقت هي احساس ناهي رهندو تہ معزز ترين ربُّ العٰلمين جَلَّ جَلَالُهٗ سڀ ڪجھ ٻڌي رهيو آهي.

اللّٰه عَزَّوَجَلَّ سڀ ڳالهيون ٻڌندو آهي

حضرت سَيِّدُنا بِشرحافي عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْكَافِي تمام گهٽ ڳالهائيندا هئا ۽ پنهنجي دوستن کي فرمائيندا هئا: اوهان سوچيو تہ سهي!

پنهنجي اعمال نامن ۾ ڇا لکرائي رهيا آهيو! اهو اوهان جي ربّ عَزَّوَجَلَّ جي سامهون پڙهيو ويندو، تہ جيڪو شخص قبيح (يعني شرمناڪ) گفتگو ڪندو آهي ان تي حَيف (يعني افسوس) آهي، جيڪڏهن پنهنجي دوست کي ڪجھ لکرائيندي ڪڏهن ان ۾ بُرا لفظ لکرايو تہ اهو اوهان جي حياء جي ڪمي جي ڪري آهي، جڏهن تہ پنهنجي ربّ عَزَّوَجَلَّ سان اهڙو معاملو ڪيڏو نہ برو هوندو (يعني جڏهن اعمال نامي ۾ بي حيائي جون ڳالهيون هجن) (تنبيہ المغترين ص 228)

ايمان جا ٻہ شعبا: سرڪار مدينہ، راحت قلب و سينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جو فرمان عاليشان آهي: اَلْحَيَاءُ وَالْعِيُّ شُعْبَتَانِ مِنَ الْاِيْمَانِ وَالْبَذَاءُ وَالْبَيَانُ شُعْبَتَانِ مِنَ النِّفَاقِ. (سنن الترمذي ج 3 ص 414 حديث 2034) **ترجمو:** حياء ۽ گھٽ ڳالهائڻ ايمان جا ٻہ شعبا آهن ۽ فُحش بڪڻ ۽ گھڻيون ڳالهيون ڪرڻ نفاق جا ٻہ شعبا آهن.

مُفسّر شهير، حڪيمُ الاُمّت، حضرت مفتي احمد يار خان عَلَيْهِ رَحْمَةُ الحنّان انهي حديث پاڪ جي ان حصي "گھٽو ڳالهائڻ" جي شرح ۾ فرمائن ٿا: يعني هر ڳالھ بنا ڪُنڪي جي وات مان ڪڍڻ مُنافق جي علامت آهي. گھڻي ڳالهائڻ وارو گناھ بہ گھڻا ڪندو آهي يعني اُسي سيڪڙو گناھ زبان سان ٿيندا آهن. (مراٰة المناجيح ج 6 ص 435)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اڳيون عورتون تہ ايتري قدر حيادار هونديون هيون جو پنهنجي مڙس جو نالو وٺندي گھبرائينديون هيون ۽ مُنّي جا والد وغيره چونديون هيون، پر هاڻي تہ بنا تڪلُّف جي "منهنجو مڙس، منهنجو گھروارو، منهنجو هزبينڊ (Husband)"

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿيو ۽ ان مون تي درود شريف نہ پڙهيو تہ تحقيق اهو بدبخت ٿي ويو. (ابن سني)

چونديون آهن، ۽ مرد بہ منهنجي ٻارن جي ماءُ وغيره چوڻ جي بدران ”منهنجي زال، منهنجي وائف، منهنجي گهرواري“ چوندا آهن، پنهنجي ٻارن جي مامي جي تعارُف ڪرائڻ جو ڪافي شوق ڏنو ويو آهي. جيتوڻيڪ اهو ڪزن هجي تڏهن بہ بنا ضرورت جي صرف ”سالو“ چئي تعارف ڪرائيندا. غالبًا نفس جي خوشي لاءِ ائين ڪيو ويندو آهي. ڪوشش فرمايو تہ مُهَذَّب لفظ زبان تي اچن، باقي ضرورت وقت زال يا مڙس وغيره جو رشتو ٻڌائڻ ۾ حرج بہ ناهي.

اکين جو حياء

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! مٺي جي عضون ۾ اکيون بہ شامل آهن، انهن کي بہ بدنگاهي ۽ جن شين کي ڏسڻ شرعًا ناجائز آهي، انهن کان بچڻ ڏاڍو ضروري ۽ حياء جو تقاضو آهي. حضرت سَيِّدُنا سلمان فارسي رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ فرمايو: ”مان مران وري جيئرو ٿيان، وري مران وري جيئرو ٿيان، وري مران وري جيئرو ٿيان تڏهن بہ منهنجي ويجهو هي ان کان بهتر آهي تہ مان ڪنهن جي اوگهڙ ڏسان يا ڪو منهنجي اوگهڙ ڏسي.“ (تنبيہ الغافلين ص 258)

فاسق ڪير؟: ڪنهن دانا کان پڇيو ويو تہ فاسق ڪير آهي؟ فرمايائون: ”فاسق اهو آهي جيڪو پنهنجي نظرن کي ماڻهن جي دروازن ۽ ان جي پردي وارين جاين کان نہ بچائي.“ (ايضًا)

ملعون آهي

حضرت سيّدنا حسن بصري عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِي کان روايت آهي: رحمت عالم، نورِ مُجسَّم، شاهِ بني آدم، نبيِّ مُحتَشَم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

فرمانِ مصطفیٰ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿيو ۽ ان مون تي درود شريف نه پڙهيو ان جفا ڪئي. (عبدالرزاق)

جن جو ارشاد عبرت بنياد آهي: **الله تبارڪ و تعاليٰ جي لعنت هجي ڏسڻ واري تي ۽ ان تي جنهن جي طرف ڏٺو ويو.** (شعب الايمان للبيهقي ج 6، ص 162 حديث 7788) **مُفسّر شهير، حكيمُ الاُمّت، حضرت مفتي احمد يار خان** عَلَیْہِ رَحْمَۃُ الحَنّان انهي حديث پاڪ جي تحت فرمائن ٿا: مطلب هي آهي ته جيڪو مرد اجنبي عورت کي ڄاڻي واڻي بنا ضرورت جي ڏسي ان تي لعنت آهي ۽ جيڪا عورت ڄاڻي واڻي بنا ضرورت جي اجنبي مرد کي پنهنجو پاڻ ڏيکاري، ان تي به لعنت، مطلب هي آهي ته ان ۾ ٽي قيد لڳائڻا پوندا. اجنبي عورت کي ڏسڻ، بنا ضرورت جي ڏسڻ، ڄاڻي واڻي ڏسڻ. (مراٰة ج 5، ص 24) **سرڪارِ مدينه مُنوّره، سردار مڪ مڪرّمه** صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن جو ارشاد عبرت بنياد آهي: پنهنجي ران نه کوليو ۽ ڪنهن جي ران نه ڏسو، چاهي اهو زنده هجي يا مڙدو.
(سنن ابي داوٗد ج 3 ص 263 حديث 3140)

چڊي پائي ڪيڏڻ وارا، جتي گوڏا ۽ رانون ننگيون ڪري ورزش ڪئي ويندي آهي اهڙن بادي بلڊنگ ڪلبن ۾ وڃڻ وارا، رانون اگهاڙيون ڪري ڪُشتي ۽ ڪبڊي وغيره راند ڪيڏڻ وارا، سوئمنگ پول ۽ سُمنڊ جي ڪناري تي (نيڪر، چڊي، اڌ ننگو لباس پائي) وهنجڻ وارا ۽ انهن جي اوگهڙ ڏسڻ وارا، انهي روايت مان چڱي طرح عبرت حاصل ڪن ۽ جلدي توبه ڪري انهن بي پردگين ۽ بدنگاهين کان رڪجي وڃن. سوئمنگ پُول، سمنڊ جي ڪناري ۽ ندي تي وهنجڻ ۾ پاجامي تي ٿلهي ڪپڙي جي گوڏ يا ڪو به رنگين ڪپڙو ڊُن کان وٺي گوڏن سميت بدن تي چنبڙيل هجي ته بي پردگي کان بچاءُ تي سگهي ٿو.

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: ان شخص جو نڪ مٽيءَ ۾ ملي، جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿئي ۽ اهو مون تي درودِ پاڪ نہ پڙهي. (حاڪم)

پردي جو اهتمام

حضرت سيِّدنا يعليٰ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي تہ الله عَزَّوَجَلَّ جي حبيب صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم هڪ شخص کي ميدان ۾ بي پرده وهنجندي ڏٺو تہ پاڻ سڳورا صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم منبر تي تشريف فرما ٿيا. الله عَزَّوَجَلَّ جي حمد ۽ ثناء کان پوءِ فرمايائون: "بيشڪ الله تعاليٰ حياء ۽ پردي کي پسند فرمائيندو آهي تہ جڏهن اوهان مان ڪو غسل ڪري تہ ان لاءِ پردو لازم آهي." (سنن ابي داوٗد ج 4 ص 56 حديث 4012)

عام حمّام : حضرت سيدُنا حسن بصري رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ فرمايو: "حمام ۾ داخل ٿيڻ دُرست ناهي پر ٻن چادرن سان، هڪ چادر اوگهڙ لڪائڻ جي لاءِ ۽ هڪ چادر اکين جي لاءِ، يعني پنهنجي اک کي ماڻهن جي اوگهڙ کان بچائي." (تنبيہ الغافلين ص 258)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! انهي دؤر ۾ وڏا وڏا حمام هوندا هئا جن ۾ اُجرت ڏئي، هڪ ئي وقت بنا ڪنهن مذهبي فرق جي ڪيترائي ماڻهو گڏجي وهنجندا هئا، انهي ڪري غالبًا هي اردو چوڻي مشهور ٿي "ايک حمام ميں سب ننگے" انهي ڪري حضرت سَيِّدُنا حسن بصري رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ مسلمانن کي تاڪيد فرمائي تہ جڏهن حمّام ۾ وڃن تہ نہ ڪنهن جي اوگهڙ ڏسن، نہ وري پنهنجي اوگهڙ ٻين کي ڏيکارين.

بدنگاهي سان حافظو ڪمزور ٿئي ٿو

حضرتِ علاّمہ عبدالغني نابلسي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه "اَلْكَشْفُ وَالْبَيَانُ فِيْمَا يَتَعَلَّقُ بِالنِّسْيَان" جي صفحي 27 کان 32 تي حافظي ڪمزور ڪرڻ

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **جيڪو مون تي درود پاڪ پڙهڻ وساري ويٺو اهو جنّت جو رستو ڀُلجي ويو.** (طبراني)

وارا جيڪي سببَ تحرير فرمايا آهن انهن ۾ هي بہ آهي تہ پنهنجي ۽ ٻئي جي اوگهڙ ڏسڻ سان مفلسي ايندي آهي ۽ حافظو ڪمزور ٿيندو آهي.

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! جڏهن پنهنجي اوگهڙ کي ڏسڻ سان بہ حافظو ڪمزور ۽ مفلسي واري آفت ۾ ڦاسي ٿو تہ پوءِ بدنگاهي ڪرڻ ۽ فلمون ڏسڻ جي دنياوي ۽ اخروي نقصانن جي ڪهڙي ڳالهہ ڪجي!

قضاءِ حاجت جي وقت جي هڪ سنت

حضرت سيّدنا اَنس بن مالڪ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي: ”نبيِّ اڪرم، نُور مُجسّم، شاهِ بني آدم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **جڏهن قضاءِ حاجت جو ارادو فرمائيندا هئا تہ ان وقت تائين ڪپڙو مُبارڪ مٿي نہ ڪڻندا هئا، جيسيتائين زمين جي ويجهو نہ ٿيندا هئا.**“ (سنن الترمذي ج 1 ص 92 حديث 14) **مطلب تہ هر ڪم ۾ حياء جو اهتمام ڪرڻو آهي.**

زاني اک: حضرت سيّدنا ابوهريره رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي تہ **اللّٰه** عَزَّوَجَلَّ جا نبي، مکّي مدني صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمائن ٿا: ”**اکين جو زنا بدنگاهي آهي.**“ (صحيح البخاري ج 4 ص 169 حديث 6243)

اکين ۾ باهہ ڀري ويندي

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! خدا جو قسم! بدنگاهي جو عذاب برداشت نہ ٿي سگهندو. منقول آهي: ”جيڪو شخص پنهنجي اک کي حرام سان ڀريندو، **اللّٰه** تعاليٰ قيامت جي ڏينهن اُن جي اک ۾ جهنم جي باهہ ڀري ڇڏيندو.“ (مڪاشفة القلوب ص 10)

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **جنهن مون تي ڏهه ڀيرا درود پاڪ پڙهيو الله تعاليٰ ان تي سؤ رحمتون موڪليندو آهي.** (طبراني)

باهه جي سرائي

عورت جي مَحاسِن (يعني خوبيون مثال طور اُڀار وغيره) کي ڏسڻ، ابليس جي تيرن مان هڪ زهريلو تير آهي، جنهن نامحرم کان اک جي حفاظت نہ ڪئي، قيامت جي ڏينهن ان جي اک ۾ جهنم جي سرائي ڦيري ويندي. (بحر الدموع ص 171)

جهنم جو سامان

افسوس! صد ڪروڙ افسوس! هڪ طرف گهٽين، بازارن ۽ تقريبن ۾ مردن ۽ عورتون جو ميل جول، بدنگاهيون آهن تہ ٻئي طرف هر گهر ۾ هڪ قسم جو سينما گهر کلي ويو آهي. مسلمانن جي گهڻائي ٽي وي وغيره جي ذريعي بدنگاهي ۾ مُبتلا آهي. ياد رکو! ٽي وي تي رڳو خبرن ڏسڻ وارن جو بہ بدنگاهي کان بچڻ ڏاڍو مشڪل آهي، ڇاڪاڻ تہ گهڻو ڪري عورت ئي خبرون ٻڌائيندي آهي! وري هر طرح جي عورتن جون تصويرون بہ ڏيکاريون وينديون هونديون. اي ڪاش! اسان سڀني کي اکين جو قفلِ مدينہ نصيب ٿي وڃي! ڪاش! ڪاش! ڪاش! اسان سڀئي حيا کان نگاهون جُهڪائڻ وارا بڻجي وڃون! 18 سيپاري سورهٴ نور جي آيت نمبر 30 ۽ 31 ۾ **الله** عَزَّوَجَلَّ جو ارشاد آهي:

قُلْ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ یَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَ یَحْفَظُوْا فُرُوْجَهُمْ ؕ ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ خَبِیْرٌۢ بِمَا یَصْنَعُوْنَ ﴿۳۰﴾ وَ قُلْ لِّلْمُؤْمِنٰتِ یَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَ یَحْفَظْنَ فُرُوْجَهُنَّ وَ لَا یُبْدِیْنَ زِیْنَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن مون تي هڪ ڀيرو درود پاڪ پڙهيو الله تعاليٰ ان تي ڏهه رحمتون موڪليندو آهي. (مسلم)

منهنجا آقاءِ نعمت، اعليٰ حضرت، امام اهلسنت، عظيم المرتبت، پروانءِ شمع رسالت، مُجَدّد دين و ملت، پير طريقت، عالم شريعت، حاميءِ سنت، ماحيءِ بدعت، باعث خير و برڪت، مولانا شاهه امام احمد رضا خان عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن پنهنجي جڳ مشهور ترجمءِ قرآن ”**ڪنزالايمان**“ ۾ انهيءَ جو ترجمو هيئن فرمائن ٿا:

مسلمان مردن کي حڪم ڏي تہ پنهنجي نظر ڪجهہ جهڪي رکن ۽ پنهنجي شرمگاهن جي حفاظت ڪن اهو انهن جي واسطي گهڻو پاڪيزه آهي بيشڪ الله (عَزَّوَجَلَّ) کي انهن جي ڪمن جي خبر آهي ۽ مسلمان عورتن کي حڪم ڏي تہ پنهنجون نظرون ڪجهہ جهڪيون رکن ۽ پنهنجي پاڪدامني جي حفاظت ڪن ۽ پنهنجو سينگار نہ ڏيکارين مگر جيترو پاڻ ظاهر هجي.

گندي ذهنيّت جا سببَ

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! منهنجا مدني آقا، مٺا مٺا مُصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم شرم ۽ حياء جي سبب اڪثر نگاهون جُهڪائي رکندا هئا ۽ آهہ! اسان مان تقريبًا هر ڪو بنا ڪنهن ڪُتڪي جي چارئي طرف نگاهون ڪٽي ڏسندو آهي ۽ ان ڳالهہ جي ڪا پرواهہ ناهي ڪندو تہ نگاهہ نامحرم عورت تي پوي ٿي پئي يا اَمرد تي. ان جو هڪ سبب هي آهي تہ اسان جي مُعاشري جو اڪثر طبقو حياء کان محروم آهي! تقريبًا هر گهر ۾ ٽي وي تي فلمن ڊِرامن جي سبب بي پردگي ۽ بي حيائي جو ماحول آهي. دنياوي رسالا، ڊائجسٽ ۽ ناول پڙهي پڙهي، اخبارن ۾ سچي دنيا جون بريون خبرون، اخلاق خراب ڪرڻ وارن مضمونن جو مطالعو ڪري، رستن تي هر جاءِ تي لڳل سائن بورڊ ۽ اخبارن جون بي حيائي سان ڀريل تصويرون ڏسي، ذهنيّت

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **توهان جتي بہ هجو مون تي درود پاڪ پڙهو توهان جو درود مون تائين پهچندو آهي.** (طبراني)

خراب ڪان خراب ٿيندي پئي وڃي شايد انهن سببن جي ڪري هاڻي ماروٽ، ماسات، سوٽ، پڦاٽ، چاچي، مامي پڻ پاڙيسري عورتن ڪان پردي جو خيال ناهي رهيو. گهرن ۾ ڏير ڀاڄائي وارو معاملو بالڪل بي تڪلفاڻو آهي، هاڻي تہ ڏير، ڀاڄائي جي پردي جو تصوُّر ئي نہ آهي؟ حالانڪہ حديث شريف ۾ ان جي باري ۾ وڏو سخت حڪم آهي.

ڏير موت آهي: حضرت سيدُنا عُقبہ بن عامِر رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ ڪان روايت آهي تہ **الله** عَزَّوَجَلَّ جي محبوب، داناءِ غُيوب، مُنَزَّہ عن العُيوب صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمايو: "عورتن وٽ اچڻ ڪان بچو." تہ هڪ انصاري عرض ڪيو: "ڏير جي باري ۾ اوهان ڇا ٿا فرمايو؟" فرمايائون: "ڏير تہ موت آهي." (سنن الترمذي ج 2 ص 391 حديث 1174)

نامَحرمن ڪان پاسو ڪجي

معلوم ٿيو تہ ڏير ۽ ڀاڄائي ۾ پردي جو عام ماڻهن جي لحاظ ڪان وڌيڪ سخت حڪم آهي، جيڪڏهن پاڻ ۾ کلڻ، ڳالهائڻ ۽ بي پردگي جو سلسلو رکڻ سان جتي بدنگاهي وغيره جو گناهہ ٿيندو رهندو اتي "وڏي گناهہ" جو خطرو بہ وڌندو ويندو. بلڪ ڪڏهن ڪڏهن ٿي بہ ويندو آهي! آهہ! جيڪڏهن ڏير ويچارو مدني ماحول وارو هجي ۽ ڀاڄائي ڪان لهرائي، شرمائي ٿو تہ ان تي مذاق ڪئي ويندي آهي، ڏير ڪي گهرجي تہ پلي ان سان ڪيتري بہ مذّاق ڪئي وڃي ليڪن پرواهہ نہ ڪري، پردي جي ترڪيب جاري رکو نہ تہ آخرت جي پشيماني ڏاڍي ڏکي پئجي ويندي. پاڻ ڪي هن طرح سان

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: **مون تي درودشريف جي ڪثرت ڪريو، بيشڪ هي توهان جي لاءِ طهارت آهي.** (ابو يعليٰ)

ڏيڄارجي ته جيڪڏهن مون ڀاڄائي سان بدنگاهي ڪئي ۽ مَعاذَاللهعَزَّوَجَلَّ قيامت جي ڏينهن اکين ۾ باهه وڌي وئي ته منهنجو ڇا ٿيندو! البت اوهان جي گهر ۾ نه ٽي ٻڌي وڃي ته گهر ڇڏي ڀڄڻ جي ضرورت ناهي، ويڙهه جهڳڙو ڪري گهر جو ماحول خراب نه ڪريو، اوهان پنهنجي اکين تي قفل مدينه لڳائي، پنهنجي نگاهن جي حفاظت ڪريو. گهر ۾ ڀاڄائي آهي يا سُوَٽ وغيره يا چاچي يا مامي ۽ شريعت پاڪ جن جن جي پردو جو حڪم ڏنو آهي، اهڙيون نامحرم عورتون اچن ٿيون ته اوهان انهن جي سامهون نه وڃو، انهن ڪي نگاهون ڪٽي نه ڏسو، انهن جو جسم ته رهيو پري، پر انهن جي ڪپڙن ڪي به نه ڏسو. جيڪڏهن ڪڏهن ڳالهائڻو به پئجي وڃي ته اهڙي طرح نگاهون جُهڪائي رکو جو انهن جي وجود تي به نگاهه نه پوي. ڇونه اوهان تي ڪِلون ٿينديون رهن، دنيا ۾ جيڪڏهن اوهان اهڙي طرح مظلوميّت واري زندگي گذاريندؤ ته آخرت ۾ اِنْ شَآءَالله عَزَّوَجَلَّ ڪامياب ٿي ويندؤ. جڏهن اهڙي طرح جي رشتيدار عورتن جي طرف ڏسڻ لاءِ دل چوي ته پنهنجو پاڻ کي ان عذاب کان ڏيڄاريو جيئن صاحبِ هِدايه نقل ڪيو آهي: ”جيڪو شخص ڪنهن اجنبي عورت جي مَحاسن (يعني نامحرم عورت جون خوبيون مثال طور حُسن، جمال ۽ اُبار وغيره) کي شهوت سان ڏسندو ان جي اکين ۾ سِيهو پگهاري وڌو ويندو.“ (الهداية، الجزء الرابع ص 368)

ڪنن جو حياء

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ڪنن جي مُعاملي ۾ به حياء اختيار

ڪريو. موسيقي، گانا باجا، غيبت، چغلي، واهيات ۽ بيهوده گفتگو ۽ ڪنهن جا عيب هرگز هرگز نہ ٻڌو.

ناجائز ٻڌڻ جا مختلف عذاب

منقول آهي: "انهن آوازن تي (جن جو ٻڌڻ حرام آهي) جيڪو ڪن لڳائيندو، قيامت جي ڏينهن ان جي ڪنن ۾ پگھريل سِيهو پريو ويندو." (مُقدّمہ ڪفُّ الرِّعاع) هڪ حديث پاڪ ۾ آهي: "جيڪو لِڪ چُپ ۾ ماڻهن جون ڳالهيون ٻڌي ٿو حالانڪ اهي ان کي (يعني ان جي ٻڌڻ کي) ناپسند ڪندا آهن تہ قيامت جي ڏينهن ان جي ڪنن ۾ پگھريل سيهو وڌو ويندو." (صحيح البخاري ج 4 ص 422 حديث 7042) "طبراني" جي هڪ ٻئي حديث ۾ هي بہ آهي: پوءِ مون ڪجھ اهڙا ماڻهو ڏٺا جن جي اکين ۽ ڪنن ۾ ڪِل لڳل هئا دريافت ڪرڻ تي ٻڌايو ويو: هي اهي ماڻهو آهن، جيڪي اهو ڏسندا هئا جيڪي انهن کي ڏسڻو نہ هو ۽ اهو ٻڌندا هئا، جيڪو انهن کي ٻڌڻو نہ هو. (يعني ناجائز ڏسندا ۽ ٻڌندا هئا) (المعجم الڪبير للطبراني ج 8 ص 155 حديث 7666)

حياء وارو لباس: مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسان کي تقويٰ اختيار ڪندي، باطني طور بہ پاڻ کي پاڪ رکڻو آهي ۽ اوگھڙ ظاهر نہ ٿئي اهڙو لباس پائي ظاهري طور تي بہ بي حيائي کان بچڻ گھرجي. **الله** تعاليٰ سيپاري 8 سورةُ الاعراف جي آيت نمبر 26 ۾ ارشاد فرمائي ٿو:

يٰبَنِيْٓ اٰدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُّوَارِيْ سَوْاٰتِكُمْ وَرِيْشًا ؕ وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ۙ ذٰلِكَ خَيْرٌ ؕ ذٰلِكَ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُوْنَ ﴿۲۶﴾ (پ 8 الاعراف 26)

منهنجا آقاءِ نعمت، اعليٰ حضرت، امام اهلسنّت، مولانا شاهه امام احمد رضا خان عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن پنهنجي جڳ مشهور ترجمهءِ قرآن ”كنزالايمان“ ۾ انهيءَ جو ترجمو هيئن فرمائن ٿا:

”اي آدم جا اولاد! بيشڪ اسان توهان جي طرف هڪ پوشاڪ لاٿي جو توهان جي شرم جي شين کي ڍڪي ۽ هڪ اها جو توهان جو سينگار هجي ۽ پرهيزگاريءَ جي پوشاڪ اها سڀ کان بهتر آهي هي الله (عَزَّوَجَلَّ) جي نشانين مان آهي جو مَن اهي نصيحت پرائن.“

افسوس جڏهن ته هاڻي لباسِ تقويٰ وارو باطني لباس ٽڪرا ٽڪرا ٿي ويو، لباس به سنّت جي مطابق نه رهيو. دل ۽ نگاهه جي شرم و حياء واري صدري ليرون ليرون ٿي وئي، اوگهڙ ڍڪڻ وارو لباس به بي حيائي واري رخنن کان محفوظ نه رهي سگهيو. ستر پوش، مُهذّب ۽ سهڻي بناوت واري لباس جي جاءِ اُبتي سُبتي نهيل اڏنگي (ڪارٽونڪ) لباس ونني چڙي. پائڻ ۾ سردي گرمي جي ڪا خاص مُناسبت، نه وري سُنت ۽ حياداري جو ڪو لحاظ، بس! سوڙهو لباس، جنهن سان رڳو جسم بند آهي.

پردي ۾ پردي جا مختلف طريقا

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسان کي گهرجي ته مُهذّب انداز سان ويهون. ڪي ماڻهو ته اڪيئي سوڙها ڪپڙا پائيندا آهن پوءِ ٻئي گوڏا اُڀا ڪري انهن کي ساڄي ڪاٻي طرف ڦهلائي ڇڏيندا آهن. اهڙي طرح مَعاذَالله عَزَّوَجَلَّ ڏاڍو گندو منظر هوندو آهي، اهڙي حياسوز موقعي تي موجود باحيا ماڻهو آزمائش ۾ پئجي ويندا آهن. مدني مشورو آهي ۽ هي مدني انعامات مان هڪ مدني انعام به آهي ته

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن ڪتاب ۾ مون تي درودِ پاڪ لکيو ته جيستائين منهنجو نالو ان ڪتاب ۾ لکيل رهندو ملائڪ ان جي لاءِ استغفار ڪندا رهندا. (طبراني)

جڏهن به سمهو يا ويهو ته ”پردي ۾ پردو“ ڪندا ڪريو. اهڙي طرح جيڪي سُنّتن پريو لباس پائيندا آهن، انهن جي خدمت ۾ به عرض آهي ته ويهڻ کان پهريان بيٺي چادر کي ٻنهي پاسن کان وٺي، ڏُن کان وٺي پيرن تائين ڦهلائي، پوءِ ويهي رهو ۽ چادر جو ٿورو حصو پيرن جي هيٺان ڏئي ڇڏيو. جيڪڏهن چادر نه هجي ته اٿندي ويهندي ڪُڙتي جو دامن سٺي نموني ڦهلائي ڇڏيندا ڪريو، نه ته اٿندي ويهندي ڏاڍو گندو منظر هوندو آهي. هڪ طريقو هي به آهي ته بيٺي ڪُڙتي جو دامن دُرست ڪري، ٻئي هٿ گوڏن تي رکي، گوڏا ڀجي نماز جي انداز وانگر ويهو. اِنْ شَآءَاللهُ عَزَّوَجَلَّ اٿندي ويهندي بي پردگي نه ٿيندي. مٿان ويڙهيل چادر جيڪڏهن سمهڻ دؤران لهي ويندي هجي يا جيڪي پاسا ورائيندا رهندا هجن انهن جي خدمت ۾ مدني مشورو آهي ته پاجامي (شلوار) جي مٿان گوڏ ٻڌي ڇڏيو يا ڪا چادر ويڙهي ڇڏيو ۽ مٿان به هڪ چادر ويڙهي ڇڏيندا ڪريو. بهتر هي آهي ته گوڏ جي هڪ پاسي کان وچ ۾ اهڙي طرح سِلائي ڪريو جو ٻنهي پاسن ۾ رڳو پير وجهڻ جا سوراخ ڇڏجن. سمهڻ وقت ان گوڏ کي پائي ڇڏيو اِنْ شَآءَاللهُ عَزَّوَجَلَّ اطمينان جوڳو ”پردي ۾ پردو“ ٿي ويندو.

اڪيلائي ۾ حياء: سرڪار نامدار صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جي خدمت سراپا عظمت ۾ عرض ڪيو ويو ته اسان پنهنجي شرمگاهن جي ڪيستائين حفاظت ڪريون؟ ارشاد فرمايائون: ”گهرواريءَ ۽ ٻانهي کان سواءِ ڪنهن تي ظاهر ٿيڻ نه ڏيو.“ عرض ڪيو ويو: ”جيڪڏهن اڪيلائي ۾ هجؤن ته؟“ ارشاد فرمايائون: ”الله عَزَّوَجَلَّ جو زياده حق

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جيڪو جمعي جي ڏينهن مون تي درود شريف پڙهندو آءٌ قيامت جي ڏينهن ان جي شفاعت ڪندس. (ڪنزالعمال)

آهي تہ ان کان حياء ڪيو وڃي.“ (سنن ابي داوٗد ج 4 ص 57 حديث 4017)

حديث پاڪ ۾ ٻانهيءَ جو ذڪر آهي هي اُن دؤر جي لحاظ کان آهي، هن دؤر ۾ غلام ۽ ٻانهيون اڻلڀ آهن.

ڪلمہءِ ڪُفر: فقهاءِ ڪرام رَحِمَهُمُ اللّٰهُ السَّلَام فرمائن ٿا: ڪنهن ڪي چيو ويو ”**اللّٰه** عَزَّوَجَلَّ کان حيا ڪر“ ان چيو: ”مان نہ ٿو ڪريان.“ ائين چوڻ ڪُفر آهي. (فتاويٰ تاتار خانيہ ج 5 ص 470)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اڪيلائي ۾ بنا ضرورت جي اگھاڙو ٿيڻ يا اوگھڙ ڪولي ڇڏڻ وغيره کان بچو. جيڪي ماڻهو گھر ۾ اهڙي پاجامي تي جنهن سان پردي جي عضون جو اُڀار ناهي لڪندو رڳو گنجي پائيندا آهن، اهڙن کي شرم اچڻ گھرجي جو هلندي ڦرندي ڏاڍو گندو منظر هوندو آهي. انهن کي گھرجي تہ گنجي تي ڪڙتو بہ پائين يا گنجي جي ٻنهي پاسن ۾ ضرورت موجب قميص وانگر چاڪ ٻڌائي، اڳيان ۽ پنيان مناسب مقدار ۾ ڪپڙي جو هڪڙو هڪڙو ٽڪرو سِلائي ڪرائين، اهڙي طرح گنجي قميص وانگر ٿي پوندي، هاڻي گنجي پائي هلڻ چلڻ ۾ بہ اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ ”پردي ۾ پردو“ ٿي ويندو. سڀني مسلمانن جو اهو عقيدو آهي تہ **اللّٰه** عَزَّوَجَلَّ ڏسي رهيو آهي. ان سچي عقيدي جي باوجود بي حيائي جي حرڪت تي وڏو تعجّب آهي.

جيئن چاهين تئين ڪر

مڪّي مدني مصطفيٰ، پيڪر شرم و حيا صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جو فرمان باصفا آهي: جڏهن توکي حياء ناهي تہ تون جيئن چاهين

فرمانِ مصطفٰي صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن جمعي جي ڏينهن مون تي ٻه سؤ ڀيرا درودِ پاڪ پڙهيو ان جا ٻه سؤ سالن جا گناهه معاف ٿيندا. (كنزالعمال)

تئين ڪر. (الاحسان بالترتيب صحيح ابن حبّان ج 2 ص 3 حديث 606) اهو فرمان تهديد ۽ تخويف جي طور تي (يعني ڊيڄارڻ ۽ خوف ڏيارڻ جي ڪري) آهي جيڪو وڻيوَ سو ڪريو، جهڙي ڪرڻي تهڙي پرڻي. ٻُرو (بي حيائي وارو ڪم) ڪندؤ ته ان جي سزا لهندؤ.

ڪنهن بزرگ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه پنهنجي فرزند کي نصيحت فرمائي (جنهن جو خلاصو هي آهي) "جڏهن گناهه ڪندي توکي آسمان ۽ زمين ۾ ڪنهن کان (شرم ۽ حياء) نه اچي ته ان وقت تون پنهنجو پاڻ کي جانورن مان سمجهه."

حضرت سَيِّدُنا عُثمان غني رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ جن جو فرمان آهي: "حياء جي انتها هي آهي ته پنهنجي پاڻ کان به حياء ڪري."

باحياء باادب ٿيندو آهي

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! حياء ۽ ادب جو پاڻ ۾ گهرو تعلُّق آهي. باحياء هميشه باادب به ٿيندو آهي، هڪ زمانو هو جو هر مسلمان هڪ ٻئي جي عزّت ۽ حُرمت جو رکوالو، حُسن اخلاق جو نمونو، باادب، حيادار ۽ سنّتِ سرڪار صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو سراپو هوندو هو. پٽ ۽ ڌيءُ پنهنجي ماءُ، پيءُ سان، شاگرد ۽ مُريد پنهنجي استاد ۽ مُرشد سان اک ملائڻ ته ٿيو پري، سامهون اچڻ کان به لهرائيندا هئا، گفتگو دؤران اکيون جهڪائيندا هئا. بالڪل آهستي ڳالهائيندا هئا ۽ جيڪو حڪم ٿيندو هئو، اهو پورو ڪندا هئا. غيرموجودگي ۾ به ادب کي ملحوظ رکندا هئا ۽ وڏن کي نالن سان نه بلڪ لقبن سان ياد ڪندا هئا. مطلب ته هر وقت، هر مرتبي ۽ مقام جو لحاظ رکي

ننڍي وڏي جي تميز برقرار رکندا هئا. پر افسوس جو هاڻي اسان مان تقريبًا هر مرد ۽ عورت، ڏيءُ ۽ پٽ مدني اصولن کان اڻ واقف، اخلاق ۽ آداب کان بي خبر، شريعت جي قانونن کان نا واقف، بي لغام، خانگي ۽ مُعاشرتي نِظام جي تباهي ۽ بربادي ۾ هڪ ٻئي کان وڌيڪ بي حيائي ۽ بداخلاقي جو مُظاهرو ڪري رهيو آهي.

پٽ پيءُ سان اکين ۾ اکيون نه، گريبان ۾ هٿ وجهي ڳالهائي رهيو آهي. ڌيءُ جيتوڻيڪ ماءُ جو هٿ نه ٿي ونڊائي پر ڪم ڪار ۾ ماءُ ضرور مدد ڪرائي ٿي. ننڍا آهن ته بااخلاق ناهن، وڏا آهن ته شفيق ناهن ۽ دوست آهن ته سچا ساٿي ناهن، پٽ رحم ڪندڙ ناهي ته پيءُ بردبار ناهي، ڌيءُ بدمزاج آهي ته ماءُ بدزبان آهي، شاگرد حيادار ناهي ته استاد نيڪ ڪردار ناهي. علم دين کان محرومي ۽ مدني ماحول کان دوري جي ڪري والدين نه اولاد جي اسلامي تربيّت ڪري رهيا آهن نه وري ٻار ماءُ پيءُ جي خدمت ڪري رهيا آهن. مطلب ته اسان جي بي ادبين ۽ بُري ورتاءُ اسان جي گهرو ۽ مُعاشرتي زندگي کي هيٺ مٿي ڪري، برباد ڪري ڇڏيو آهي. جڏهن ته اسان جا اَسلاف سُنّتن پٺيان زندگي گذارڻ جي ڪري خوش خيال ۽ خوشحال هئا. اچو ملاحظ فرمايو ته اسان جي اَسلاف جي حياء ۽ ادب جو ڪهڙو انداز هوندو هو.

حياء جي ڪري مٿو مٿي ڪڻڻ جي همّت نه ٿي

هڪ بُزرگ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه هڪ ڀيري حضرت سَيِّدُنا بايزيد بسطامي قُدِّسَ سِرُّهُ السَّامِي کي فرمايو: بايزيد! ڪٿي مان فلان ڪتاب ڪڻي

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿيو ۽ ان مون تي درود شريف نہ پڙهيو تہ تحقيق اهو بدبخت ٿي ويو. (ابن سني)

اچو، عرض ڪيائون: حضور اهو ڪپڙ ڪٿي آهي؟ بُزرگ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْه تعجُّب وچان فرمايو: ڪافي وقت کان وٺي هتي اچي وڃي رهيا آهيو ليڪن اوهان ڪپڙ ناهي ڏٺو! حضرت سَيِّدُنا بايزيد بسطامي قُدِّسَ سِرُّهُ السَّامِي وڏي ادب سان عرض ڪيو: حضور! مون ڪي اوهان جي بارگاهہ ۾ ڪڏهن مٿو مٿي ڪڻ جي همّت ناهي ٿي، تنهن ڪري مون اهو ڪپڙ ناهي ڏٺو. (تذڪرة الاولياء ج 1 ص 130)

اللّٰه عَزَّوَجَلَّ جي انهن تي رحمت هجي ۽ انهن جي **صدقي** اسان جي بي حساب **بخشش** ٿئي.

اٰمين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمين صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

بُزرگن جي بارگاهہ ۾ حاضري جو انداز

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! جنهن ۾ جيترو وڌيڪ حياء هوندو آهي ان ۾ ادب بہ اوتروئي وڌيڪ هوندو آهي. حضرت سَيِّدُنا بايزيد بسطامي قُدِّسَ سِرُّهُ السَّامِي جيڪي پنهنجي وقت جا تمام وڏا وليُّ **الله** هئا. فيض حاصل ڪرڻ لاءِ هڪ بُزرگ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْه جي خدمت ۾ ڪافي وقت تائين حاضري ڏيندا رهيا پر جڏهن بہ حاضر ٿيا، نگاهون ۽ ڪنڌ جهڪايو وينا هوندا هئا. ان ڪري انهن ڪي هي بہ معلوم نہ ٿيو تہ ڪمري ۾ ڪپڙ کهڙي پاسي آهي! ۽ اسان جيڪڏهن ڪنهن بُزرگ جي آستاني تي وڃون تہ چارئي پاسا نهاري، اتان جي هڪ هڪ ڪنڊ جو جيسيتائين معائنو نہ ڪريون تيستائين آرام ناهي ايندو. انهي حڪايت مان اسان کي بہ بُزرگن جي خدمت ۾ باادب حاضري جو انداز بہ معلوم ٿيو.

ع با ادب با نصيب، بے ادب بے نصيب

اڪيون نڪتل هجن ها تہ بهتر هو

اسان جا اسلاف ڪنهن جي گهر ۾ هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ کي ناپسند فرمائيندا هئا. جهڙي طرح ابن ابي هُذَيل جو بيان آهي تہ حضرت سَيِّدُنا عبدالله ابنِ عمر رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُما پنهنجي هڪ ساٿي سان گڏ ڪنهن شخص جي گهر ويا. جڏهن ان جي گهر ۾ داخل ٿيا تہ ان جو ساٿي هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ لڳو تہ حضرت سَيِّدُنا ابن عمر رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُما فرمايو: ”جيڪڏهن تنهنجون ٻئي اڪيون نڪتل هجن ها تہ تو لاءِ بهتر هو.“ (الادب المفرد ص 378 حديث 1305)

اهو ڪهڙو وڻ آهي؟: هڪ دفعي الله عَزَّوَجَلَّ جي رسول، رسولِ مقبول صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن ارشاد فرمايو: مؤمن جو مثال ان وڻ وانگر آهي جنهن جا پن نٿا ڇڻن، ٻڌايو تہ اهو ڪهڙو وڻ آهي؟ حاضرين مختلف وڻن جا نالا عرض ڪرڻ لڳا. حضرت سَيِّدُنا عبدُالله بن عمر رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُما ڏاڍا ذهين هئا، فرمائن ٿا تہ منهنجي ذهن ۾ آيو هو تہ کجور جو وڻ آهي ليڪن (ادب کي ملحوظ رکندي) مون ٻڌائڻ کان حياء محسوس ڪيو، پوءِ حاضرين عرض ڪيو: يارسول الله صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اوهان ئي ارشاد فرمايو تہ حضور پُرنور صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن فرمايو اهو تہ کجور جو وڻ آهي. (صحيح مسلم ص 1510 حديث 2811)

اهو آهي حياء ۽ ادب جو اعليٰ ترين مثال! جڏهن بہ ڪنهن بُزرگ جي خدمت ۾ حاضري ڏيو تہ ذِهن هي هئڻ گهرجي تہ پنهنجي ٻڌائڻ جي بدران انهن جا ارشادات ٻڌنداسين.

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! باحياء مسلمان ٻڻجڻ لاءِ هر مهيني

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : **ان شخص جو نڪ مٽيءَ ۾ ملي، جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿئي ۽ اهو مون تي درودِ پاڪ نہ پڙهي .** (حاڪم)

گهٽ مان گهٽ ٽي ڏينهن مدني قافلن ۾ سفر ڪي پنهنجو معمول بڻايو ۽ ان تي استقامت حاصل ڪرڻ جي لاءِ فڪرِ مدينہ ڪندي روزانو مدني انعامات جو رِسالو پري، هر مدني مهيني جي 10 تاريخ تائين پنهنجي ذميدار وٽ جمع ڪرايو.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

ماخذ و مراجع

ڪتاب جو نالو	مطبوعہ	ڪتاب جو نالو	مطبوعہ
قرآن مجيد	مكتبة المدينه باب المدينه كراچى	اشعة اللمعات	كوئٹه
كنز الايمان مع خزائن العرفان	مكتبة المدينه باب المدينه كراچى	مراة المناجيح	ضياءُ القران پبليكشنز لاهور
صحيح بخارى	دار الكتب العلمية بيروت	مرقاة المفاتيح	دار المعرفة بيروت
صحيح مسلم	دار ابن حزم بيروت	درمختار	دار المعرفة بيروت
سنن ترمذى	دارالفكر بيروت	فتاويٰ تاتار خانيه	باب المدينه كراچى
سنن ابي داوٗد	دار احياء التراث العربي بيروت	فتاويٰ رضويه	رضا فائونڈيشن لاهور
سنن ابن ماجه	دار المعرفة بيروت	الهداية	دار احياء التراث العربي بيروت
مسند امام احمد	دارالفكر بيروت	احياء علوم الدين	دارالصادر بيروت
مُسند ابي يعليٰ	دارالفكر بيروت	اتحاف سادة المتقين	دار الكتب العلمية بيروت
المعجم الكبير للطبراني	دار احياء التراث العربي بيروت	كيمياءِ سعادت	تهران
الادب المفرد	دار الكتب العلمية بيروت	مكاشفة القلوب	دار الكتب العلمية بيروت
الترغيب والترهيب	دار الكتب العلمية بيروت	تذكرة الاولياء	انتشارات گنجينه تهران
الجامع الصغير للسيوطي	دار الكتب العلمية بيروت	تنبيه المغترين	دارالبشائر بيروت
المستدرك للحاكم	دار المعرفة بيروت	تنبيه الغافلين	دار الكتب العربي بيروت
شعب الايمان	دار الكتب العلمية بيروت	روضُ الرّياحين	دار الكتب العلمية بيروت
نزهة القاري	دار الكتب العلمية بيروت	بحر الدموع	دار الفجر دمشق
الاحسان بالترتيب صحيح ابن حبّان	دار الكتب العلمية بيروت	مُقدّمه كفُّ الرِّعاع	

هي رسالو پڙهي ٻين کي ڏئي ڇڏيو

شادي غمي جي تقريبن، اجتماعن، عرسن ۽ ميلاد جي جلوسن وغيره ۾ مڪتبة المدينہ جا شايع ڪيل رسالا تقسيم ڪري ثواب ڪمايو ، گراهڪن کي ثواب جي نيت سان تحفي ۾ ڏيڻ جي لاءِ پنهنجي دڪانن تي بہ رسالا رکڻ جو معمول بڻايو ، اخبار جي هاڪرن يا ٻارن جي ذريعي پنهنجي پاڙي جي گهر گهر ۾ وقفي وقفي سان بدلائي ڪري سنّتن ڀريا رسالا پهچائي نيڪي جي دعوت جون ڌومون مچايو .

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سُنَّت جون بهارون

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ تبليغِ قرآن ۽ سُنّت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ **دعوتِ اسلامي** جي مهڪندڙ مدني ماحول ۾ بڪثرت سُنّتون سکيون ۽ سيکاريون وينديون آهن. اوهان کي به پنهنجي شهر ۾ **دعوتِ اسلامي** جي ٿيندڙ هفتيوار سنّتن ڀري اجتماع ۾ سڄي رات گذارڻ جي مدني التجا آهي. عاشقانِ رسول جي **مدني قافلن** ۾ سنّتن جي تربيت جي لاءِ سفر ۽ روزانو **فڪرِ مدينه** جي ذريعي **مدني انعامات** جو رسالو پُر ڪري هر مهيني پنهنجي شهر جي ذميدار کي جمع ڪرائڻ جو معمول بڻايو. اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ ان جي برڪت سان پابندِ سنّت بڻجڻ، گناهن کان نفرت ڪرڻ ۽ **ايمان جي حفاظت** جو ذهن بڻجندو، هر اسلامي ڀاءُ پنهنجو هي مدني ذهن بڻائي ته "**مون کي پنهنجي ۽ سڄي دنيا جي ماڻهن جي اصلاح جي ڪوشش ڪرڻي آهي**" اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ پنهنجي اصلاح جي ڪوشش جي لاءِ **مدني انعامات** تي عمل ۽ سڄي دنيا جي ماڻهن جي اصلاح جي ڪوشش جي لاءِ **مدني قافلن** ۾ سفر ڪرڻو آهي. اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ

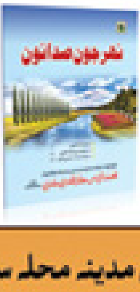

ISBN 978-969-631-064-8
0109423

عالمي مدني مرڪز فيضان مدينه محله سوداگران پراڻي سبزي منڊي
باب المدينه ڪراچي فون نمبر : UAN: +923 111 25 26 92 Ext:1262